

De Rol van Vrouwen in Vredesprocessen

Drie Landen, Eén Missie: Hoe Vrouwen Vrede Vormen in Liberia, Colombia en Bosnië en Herzegovina.

Ruben VANBRABANT

r0801355

Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad

MASTER IN DE VERGELIJKENDE EN INTERNATIONALE POLITIEK

Promotor: Prof. Dr. Annie HONDEGHEM

Verslaggever: Prof. Dr. Peter VERMEERSCH

Academiejaar: 2024-2025

Word count: 10 529

Samenvatting

Hoewel vrouwen wereldwijd een belangrijke rol spelen in het bevorderen van vrede, blijven zij structureel ondervertegenwoordigd in formele vredesprocessen. Deze masterproef heeft als onderzoeksvraag: "Welke barrières belemmeren de participatie van vrouwen in vredesprocessen en hoe beïnvloedt hun betrokkenheid de vrede in post-conflictgebieden?". Aan de hand van een thematische analyse in NVivo worden drie casestudies vergeleken op vlak van participatieniveau, belemmeringen en praktische effecten. De drie casestudies bestaan uit Liberia, Colombia en Bosnië en Herzegovina. De resultaten tonen aan dat structurele, culturele en intersectionele barrières vrouwen op verschillende manieren uitsluiten. Toch blijkt dat waar vrouwen effectief participeren, formeel of informeel, vredesprocessen inclusiever en duurzamer zijn. Vrouwen dragen bovendien bij aan politieke hervorming, maatschappelijke verzoening en gendergelijkheid in de post-conflictperiode. De bevindingen worden geïnterpreteerd aan de hand van verschillende relevante theorieën en er zullen beleidsaanbevelingen geformuleerd worden om VN-Resolutie 1325 effectiever te implementeren. Dit onderzoek bevestigt dat inclusieve vrede onmogelijk is zonder de actieve betrokkenheid van vrouwen in een context van genderongelijkheid in alle fasen van het vredesproces.

Het onderzoek is ingebed in de bredere literatuur over gender en conflicttransformatie en combineert vier theoretische invalshoeken: gender en vrede, structurele uitsluiting, intersectionaliteit en sociale netwerken. Methodologisch steunt het op een kwalitatieve documentanalyse van in totaal 27 beleidsdocumenten en academische rapporten, verdeeld over de drie landen. Met behulp van NVivo werd gecodeerd op thema's zoals formele en informele participatie, structurele en culturele barrières, en de maatschappelijke en politieke effecten van vrouwenparticipatie in post-conflictgebieden.

De resultaten tonen duidelijke verschillen tussen de drie cases. In Bosnië waren vrouwen volledig uitgesloten van de formele vredesonderhandelingen, en werd hun impact pas zichtbaar in de post-conflictperiode via NGO's. Liberia kende een sterke mobilisatie van vrouwenbewegingen, die via grassroots-initiatieven zoals de 'Peace Huts' bijdroegen aan sociale stabiliteit en verzoening. Colombia is een uitzonderlijk geval waarin genderperspectieven structureel geïntegreerd werden in het vredesakkoord dankzij de oprichting van een Gender Subcommissie, hoewel de uitvoering ervan ongelijk verdeeld bleef tussen verschillende bevolkingsgroepen.

De analyse bevestigt dat structurele hervorming en politieke wil bepalend zijn voor de mate waarin vrouwen invloed kunnen uitoefenen. Bovendien blijkt dat informele netwerken vaak een versterkende factor zijn voor formele participatie, en dat intersectionele benaderingen nodig zijn om ook gemarginaliseerde vrouwen te bereiken. Deze bevindingen tonen aan dat beleidsmaatregelen rond de inclusie van vrouwen pas effectief zijn wanneer ze contextueel aangepast zijn, voldoende worden gefinancierd en gedragen worden door zowel instellingen als het middenveld.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
2	LITERATUURSTUDIE	3
2.1	CONCEPTEN EN CONTEXT: DE BOUWSTENEN VAN DIT ONDERZOEK	3
2.2	VROUWEN IN VREDESPROCESSEN: EEN SUCCESFORMULE?	5
2.3	DE GRENZEN VAN VROUWENRECHTEN IN OORLOG EN VREDE	6
2.4	DE ONZICHTBARE SPELERS: INFORMELE PARTICIPATIE IN VREDESPROCESSEN	7
2.5	GENDER EN VREDE: EEN THEORETISCHE VERKENNING	8
2.6	KRITISCHE ANALYSE	9
3	METHODOLOGIE	11
3.1	ONDERZOEKSSTRATEGIE: EEN VERGELIJKENDE CASESTUDIE VAN GENDER EN VREDE	11
3.2	DATAVERZAMELING: EEN SYSTEMATISCHE DOCUMENTANALYSE	14
3.3	DATA-ANALYSE EN OPERATIONALISERING	14
3.4	METHODOLOGISCHE BEPERKINGEN	16
4	VROUWEN IN VREDESPROCESSEN: EMPIRISCHE BEVINDINGEN	17
4.1	METHODOLOGISCHE TRANSPARANTIE	17
4.2	DE WEG NAAR DE ONDERHANDELINGSTAFEL: HET NIVEAU VAN PARTICIPATIE	18
4.3	ONZICHTBARE MUREN: BARRIÈRES VOOR VROUWENPARTICIPATIE	19
4.4	VAN AANWEZIGHEID NAAR INVLOED: DE PRAKTISCHE EFFECTEN VAN VROUWENPARTICIPATIE	22
5	THEORIE IN DIALOOG MET DE PRAKTIJK: ANALYSE VAN DE BEVINDINGEN	25
5.1	REFLECTIES OVER DE LITERATUUR	25
5.2	THEORIEËN IN DE PRAKTIJK	26
6	CONCLUSIE	28
7	BRONNENLIJST	30
8	BIJLAGEN	36
8.1	BIJLAGE A	36
8.2	BIJLAGE B	39
8.3	BIJLAGE C	41

Lijst van tabellen

Tabel 1: De vier theoretische kaders	9
Tabel 2: Vergelijking van de politieke en historische contexten van Liberia, Colombia en Bosnië	13
Tabel 3: NVivo codeboek	15
Tabel 4: Codes per thema per land	17
Tabel 5: Data-overzicht: Liberia	36
Tabel 6: Data-overzicht: Colombia	37
Tabel 7: Data-overzicht: Bosnië en Herzegovina	38
Tabel 8: Codeboek: Indicatoren subcodes	40
Tabel 9: Aantal (sub)codes per land	41

Lijst van afkortingen

Afkortingen	Omschrijving
AP	Action Plan
B&H	Bosnië en Herzegovina
CSO	Civil Society Organization
ECOWAS	Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten
EU	Europese Unie
FARC	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia–Ejército del Pueblo
GEABH	Gender Equality Agency of Bosnia and Herzegovina
GNWP	Global Network of Women Peacebuilders
MHRRBH	Ministry for Human Rights and Refugees of Bosnia and Herzegovina
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
OSCE	Organization of Security and Co-operation in Europe
RBH	Republic of Bosnia and Herzegovina
UN/VN	United Nations/ Verenigde Naties
UNSC(R)	United Nations Security Council (Resolution)

Voorwoord

Ik zou graag mijn promotor Dr. Annie Hondeghem van de KU Leuven willen bedanken voor haar uitstekende begeleiding tijdens het proces van het schrijven van mijn masterproef. Zij heeft mij ondersteund in het verkennen van mijn onderwerp en het opstellen van mijn methodologisch kader. Daarnaast vond ik de samenwerking ook vlot en constructief verlopen, wat mij stimuleerde om deze masterproef tot een goed einde te brengen. Ik zou ook graag mijn dank uitbrengen naar mijn verslaggever Dr. Peter Vermeersch van de KU Leuven.

Uiteraard dank ik ook al mijn professoren aan de Faculteit Sociale Wetenschappen voor het verbreden van mijn kennis over mijn onderwerp. Zij hebben mij de handvaten gegeven om mijn eigen onderzoek te verrichten.

Ten laatste wil ik graag mijn vrienden en familie bedanken voor hun steun tijdens mijn studies en het proces van mijn masterproef.

1 Inleiding

In recente vredesonderhandelingen, zoals die in Afghanistan en Zuid-Soedan, hebben vrouwen zich ingezet als vredesactivisten en bemiddelaars, ondanks dat ze te maken kregen met een structurele uitsluiting. Vrouwen spelen wereldwijd een belangrijke rol in vredesprocessen, zowel binnen formele onderhandelingsstructuren als in informele vredesinitiatieven (Smith & Stavrevska, 2020). Onderzoek toont aan dat hun betrokkenheid bij vredesopbouw en conflicttransformatie niet alleen bijdraagt aan de inclusiviteit van vredesakkoorden, maar ook de duurzaamheid ervan algemeen verhoogt (O'Rourke, 2013; Rehn & Sirleaf, 2002). Ondanks deze bevindingen blijft de aanwezigheid van vrouwen in formele vredesonderhandelingen vaak beperkt. Structurele, culturele en institutionele barrières sluiten vrouwen systematisch uit van besluitvorming op het hoogste niveau (Christien & Dayal, 2020). De VN-Veiligheidsraad probeerde in 2000 met Resolutie 1325 deze ongelijkheid te verminderen en de rol van vrouwen in vrede en veiligheid te versterken. Deze resolutie werd breed erkend op beleidsniveau, maar de implementatie blijft problematisch. In de praktijk blijft de toegang van vrouwen tot formele vredesonderhandelingen en hun invloed in post-conflictgebieden sterk beperkt (Basini & Ryan, 2017). Hoewel deze studie focust op de rol van vrouwen in vredesprocessen, is het belangrijk om het bredere analytische kader van gender en vrede niet uit het oog te verliezen. 'Vrouwen' verwijst in dit onderzoek naar de centrale analysegroep, terwijl 'gender' begrepen wordt als een sociaal geconstrueerde structuur van normen, machtsverhoudingen en rollen tussen mannen en vrouwen. De uitsluiting van vrouwen uit vredesonderhandelingen is niet enkel een kwestie van numerieke ondervertegenwoordiging, maar weerspiegelt diepgewortelde genderverhoudingen die vormgeven aan wie als legitieme actor in vredesopbouw wordt gezien (Cohn, 2013; True, 2016).

Dit onderzoek richt zich op de verschillende belemmeringen die de participatie van vrouwen in vredesprocessen bemoeilijken en onderzoekt welke mechanismen kunnen bijdragen aan effectievere integratie van vrouwen in vredesonderhandelingen. De onderzoeksvraag luidt: "Welke barrières belemmeren de participatie van vrouwen in vredesprocessen en hoe beïnvloedt hun betrokkenheid de vrede in post-conflictgebieden?". Deze vraagstelling is relevant binnen het academisch debat over gender en conflicttransformatie. Verschillende studies tonen aan dat vrouwen een cruciale rol spelen in zowel formele als informele vredesinitiatieven en bijdragen aan economische heropbouw, sociale cohesie en gemeenschapsverzoening (Cammaert et al., 2015). Diepgewortelde genderongelijkheden en machtsstructuren vormen echter een obstakel voor hun participatie in vredesonderhandelingen (Paffenholz, 2013). Uit de praktijk blijkt dat VN-Resolutie 1325, hoewel normatief krachtig, slechts een beperkt effect heeft op de daadwerkelijke positie van vrouwen in post-conflictgebieden (MacKenzie, 2016).

Hoewel VN-Resolutie 1325 de rol van vrouwen in vredesprocessen op beleidsniveau heeft versterkt, blijft onduidelijk hoe deze maatregelen in de praktijk kunnen worden toegepast. Deze studie onderzoekt

welke barrières de implementatie van genderinclusieve vredesprocessen¹ verhinderen en hoe vrouwen bijdragen aan duurzame vrede. Naast het blootleggen van barrières analyseert deze studie dus ook de praktische effecten van vrouwenparticipatie. Empirisch onderzoek toont aan dat vredesakkoorden waarin genderperspectieven worden geïntegreerd, vaker worden geïmplementeerd en robuuster zijn op de lange termijn (True, 2016). Vrouwen brengen andere prioriteiten in vredesonderhandelingen aan tafel dan mannen, zoals sociale rechtvaardigheid (Chao, 2020). Dit leidt tot een bredere en inclusievere vredesagenda en draagt bij aan een langdurige stabiliteit in post-conflictgebieden.

Er wordt bijgedragen aan de bestaande literatuur door een systematische analyse van de verschillende barrières die de implementatie van VN-Resolutie 1325 belemmeren, met een specifieke focus op de post-conflictgebieden. In tegenstelling tot eerdere studies, die vaak beleidsdocumenten analyseren, combineert deze studie een kritische beleidsanalyse met empirische casestudies van drie verschillende landen; Liberia, Colombia en Bosnië en Herzegovina.² Door middel van een kwalitatieve documentanalyse en een diepgaande casevergelijking kunnen zowel context-specifieke als structurele factoren worden geïdentificeerd die de participatie van vrouwen in vredesprocessen beïnvloeden. Door deze analyse hoopt dit onderzoek bij te dragen aan een beter begrip van hoe genderinclusieve vredesstrategieën effectiever kunnen worden geïmplementeerd. Dit is niet alleen van belang voor academisch onderzoek, maar ook voor verschillende beleidsmakers die streven naar duurzamere en inclusievere vredesprocessen.

De structuur van dit onderzoek volgt een logische opbouw om de onderzoeksvraag systematisch te beantwoorden. Eerst wordt in hoofdstuk 2 een uitgebreid overzicht gegeven van de bestaande literatuur over vrouwenparticipatie in vredesprocessen, met aandacht voor genderongelijkheid, intersectionaliteit en de implementatie van VN-Resolutie 1325. Daarna wordt in hoofdstuk 3 de methodologie toegelicht, waarin de keuze voor een kwalitatieve documentanalyse en casestudies wordt verantwoord. In hoofdstuk 4 volgt de empirische analyse, waarin barrières en succesfactoren van vrouwenparticipatie worden geëvalueerd voor de verschillende cases. Hoofdstuk 5 koppelt de resultaten terug naar de bestaande literatuur en formuleert kritische reflecties op de implementatie van genderinclusieve vredesstrategieën. Tot slot biedt hoofdstuk 6 een conclusie en beleidsaanbevelingen over hoe VN-Resolutie 1325 effectiever kan worden toegepast om vrouwen een structurele rol te geven in vredesopbouw en conflictpreventie. Door deze gestructureerde aanpak biedt dit onderzoek een diepgaand inzicht in de rol van vrouwen in vredesprocessen en de invloed van verschillende barrières op hun participatie.

¹ Met genderinclusieve vredesprocessen en -strategieën worden zowel de integratie van genderperspectieven in vredesakkoorden bedoeld, als de actieve participatie van vrouwen in alle fasen van het vredesproces. Deze termen verwijzen dus naar een structurele en intersectionele benadering van vrede waarin genderverhoudingen expliciet in rekening worden gebracht, en niet enkel naar het toevoegen van vrouwelijke actoren in het proces.

² In deze masterproef zal de korte term 'Bosnië' gebruikt worden om te verwijzen naar 'Bosnië en Herzegovina'.

2 Literatuurstudie

Deze literatuurstudie brengt academische inzichten over vrouwenparticipatie in vredesprocessen in kaart en vormt concreet het theoretisch fundament van dit onderzoek. Er wordt onderzocht welke concepten en theorieën nodig zijn om de rol van vrouwen in vredesonderhandelingen te analyseren, welke barrières hun participatie beperken en hoe structurele en contextuele factoren deze dynamiek beïnvloeden. Ten slotte identificeert deze literatuurstudie ook de tekortkomingen in de bestaande literatuur.

De literatuurstudie volgt een gestructureerde opbouw. In de eerste sectie, worden de kernconcepten zoals gender, vrouwenparticipatie, vredesprocessen en post-conflictgebieden gedefinieerd. Daarnaast zal ook de VN-Resolutie 1325 in beleidscontext worden geplaatst. Vervolgens behandelt de tweede sectie de theorie tussen gender en vrede en analyseert de praktische effecten van vrouwen in vredesprocessen. De derde sectie richt zich op de uitsluiting van vrouwen en identificeert de verschillende barrières die zij ondervinden. De vierde sectie onderzoekt informele participatie aan de hand van de 'Sociale Netwerken Theorie'. De vijfde sectie biedt een synthese van de theoretische kaders die in deze studie gebruikt zullen worden. Ten slotte zal de zesde sectie de bestaande literatuur kritisch evalueren en onderzoeksleemtes identificeren. Door deze opbouw helpt de literatuurstudie structurele belemmeringen te onderscheiden van contextuele factoren en vormt ze een kader voor de empirische analyse van vrouwenparticipatie in vredesprocessen.

2.1 Concepten en context: De bouwstenen van dit onderzoek

De concepten, die in deze sectie besproken worden, vormen de basis voor de empirische analyse van dit onderzoek. De casestudies van Liberia, Colombia en Bosnië bieden verschillende contexten waarin de implementatie van VN-Resolutie 1325 en de rol van vrouwen in vredesprocessen kunnen worden bekeken. Concreet worden hier de bouwstenen van het onderzoek weergegeven.

2.1.1 Gender versus vrouwen: Een analytisch onderscheid

In dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen het begrip 'vrouwen' en het bredere concept 'gender'. Vrouwen worden in deze studie gezien als specifieke actoren binnen vredesprocessen, waarbij hun participatie centraal staat in de analyse. Het begrip 'gender' verwijst naar de sociaal geconstrueerde rollen, verwachtingen en machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen, die sterk contextueel bepaald zijn en structurele ongelijkheden veroorzaken (Cohn, 2013; True, 2016). Dit analytisch onderscheid is zeer belangrijk. Enerzijds maakt dit onderscheid het mogelijk om te focussen op concrete barrières en de bijdragen van vrouwen in vredesopbouw. Anderzijds biedt het ruimte om de structurele en culturele systemen te begrijpen die hun deelname beperken. Vrouwen blijven vaak uitgesloten omdat vredesprocessen ingebed zijn in patriarchale normen, niet omdat zij intrinsiek minder vredesactoren zouden zijn (Paffenholz, 2015). Door het gebruik van 'gender' als analytisch kader en 'vrouwen' als

onderzoekseenheid, wordt vermeden dat beide termen als synoniemen gebruikt worden en wordt de aard van uitsluiting zichtbaar (Crenshaw, 1992; Shepherd, 2016).

2.1.2 De rol van vrouwen in vredesopbouw

Vrouwenparticipatie in vredesprocessen verwijst concreet naar de betrokkenheid van vrouwen in verschillende fasen van conflictpreventie, vredesonderhandelingen en post-conflict maatregelen. Hun rol kan zowel formeel, als bijvoorbeeld beleidsadviseurs of onderhandelaars, als informeel, via vredesactivisme en informele netwerken, worden ingevuld (Paffenholz, 2013). Onderzoek toont aan dat vredesprocessen waarin vrouwen betrokken zijn, leiden tot inclusievere akkoorden en een hogere implementatiegraad (O'Rourke, 2013). Vrouwen brengen vaak thema's zoals sociale rechtvaardigheid en gendergerelateerd geweld op de beleidsagenda, wat bijdraagt aan de duurzaamheid van vrede (True, 2016). Ondanks deze voordelen blijft de participatie van vrouwen structureel beperkt door verschillende obstakels (Rehn & Sirleaf, 2002).

2.1.3 Wat maakt een vredesproces duurzaam?

Vrede wordt vaak opgesplitst in negatieve en positieve vrede. Negatieve vrede verwijst naar de afwezigheid van een gewapend conflict, terwijl positieve vrede duurzame stabiliteit omvat, inclusief politieke inclusie en sociale rechtvaardigheid (Galtung, 1969). Een succesvol vredesproces vereist de betrokkenheid van alle maatschappelijke groepen, waarin institutionele hervormingen en economische heropbouw worden opgenomen (Mac Ginty, 2007). Gendergelijkheid is een kritieke factor in dit proces, aangezien samenlevingen met een hogere mate van gendergelijkheid minder kans hebben op het ontstaan van een gewapend conflict en daarnaast een snellere wederopbouw kennen (Caprioli, 2005).

2.1.4 Vrouwen in post-conflictgebieden

Post-conflictgebieden worden gekenmerkt door onder andere politieke instabiliteit, institutionele zwakte en vaak een militarisering van de samenleving (Paris, 2005). Voor vrouwen brengen deze contexten specifieke uitdagingen met zich mee, zoals een verhoogde blootstelling aan gendergerelateerd geweld, uitsluiting van politieke structuren en beperkte economische mogelijkheden (Basini & Ryan, 2017). Bovendien blijven vrouwen in post-conflictgebieden vaak ondervertegenwoordigd in formele wederopbouwprocessen, wat hun belangen op lange termijn in gevaar brengt (Cammaert et al., 2015).

2.1.5 VN-Resolutie 1325: Beleid en realiteit

VN-Resolutie 1325, aangenomen in 2000, erkent de belangrijke rol van vrouwen in vrede en veiligheid en roept op tot de gelijke deelname van vrouwen in vredesonderhandelingen en post-conflict wederopbouw (UNSC, 2000). Sindsdien zijn er nationale actieplannen ontwikkeld om de resolutie succesvol te implementeren, en zijn er initiatieven opgezet binnen de VN en regionale organisaties om genderinclusie in conflictpreventie en vredesopbouw te versterken (Newby & O'Malley, 2021).

Ondanks deze inspanningen blijft de impact van de resolutie in de praktijk beperkt. Veel nationale actieplannen missen afdwingbare mechanismen en financiering, waardoor de implementatie voor problemen zorgt (Shepherd, 2016). Bovendien blijft vrouwenparticipatie in formele vredesonderhandelingen laag. Zo maakte tussen 1992 en 2019 slechts 13% vrouwen deel uit van de ondertekenaars van vredesakkoorden (UN Women, 2019). De resolutie heeft voornamelijk normatieve vooruitgang geboekt, maar verschillende barrières blijven een obstakel voor effectieve implementatie.

2.2 Vrouwen in vredesprocessen: Een succesformule?

2.2.1 Gender en vrede: Inclusiviteit als sleutel tot duurzame vrede

Caprioli (2005) stelt dat samenlevingen met een hogere mate van gendergelijkheid minder conflictgevoelig zijn. Vrouwen dragen dus bij aan de stabiliteit van vredesprocessen. Zij hanteren vaak een meer collaboratieve onderhandelingsstijl en richten zich op langetermijnoplossingen die de sociale cohesie versterken (Paffenholz, 2015). Daarnaast brengen ze vaak thema's zoals economische wederopbouw, gendergelijkheid en gemeenschapsverzoening naar de onderhandelingstafels, wat in het algemeen bijdraagt aan inclusievere vredesakkoorden (O'Reilly et al., 2015).

Een kernaspect in deze theorie zijn de praktische effecten, wat verwijst naar de meetbare impact van vrouwenparticipatie in vredesprocessen. Dit kan worden gemeten aan de hand van sociale cohesie, de implementatiegraad van vredesakkoorden en de aanwezigheid van gendergerelateerd beleid in post-conflictgebieden (True, 2016). Empirische studies suggereren dat hoe inclusiever een vredesproces is, hoe groter de kans op succesvolle implementatie en stabiliteit (Bränfors et al., 2018).

2.2.2 Empirische effecten van vrouwenparticipatie in vredesonderhandelingen

Een eerste belangrijke bevinding is dat vredesakkoorden waarin vrouwen actief betrokken waren bij de onderhandelingen een 35% grotere kans hebben om minstens 15 jaar stand te houden (Bränfors et al., 2018). Dit komt doordat vrouwen vaker op zoek zijn naar compromissen en verschillende belangengroepen buiten de conflictpartijen betrekken, wat leidt tot een bredere maatschappelijke steun (O'Rourke, 2013). Daarnaast is er ook een verbeterde sociale cohesie en gemeenschapsverzoening te vinden in empirische studies (Cammaert et al., 2015). In Sierra Leone, organiseerden vrouwen bijvoorbeeld vredesbijeenkomsten om ex-strijders opnieuw in de samenleving te integreren, wat bijdroeg aan een vermindering van de kans op een nieuw conflict (Tripp, 2015). Een laatste bevinding is dat vredesakkoorden waarin vrouwenparticipatie significant was, gemiddeld drie keer zoveel bepalingen over gendergerelateerd beleid bevatten, zoals de bescherming van vrouwenrechten en de aanpak tegen seksueel geweld (Bell & O'Rourke, 2010). Echter, ondanks deze vooruitgang blijkt dat de implementatie van de verschillende bepalingen sterk afhankelijk is van politieke wil en institutionele capaciteit, waardoor resultaten niet altijd duurzaam zijn (MacKenzie, 2016).

Hoewel er overtuigend bewijs is voor de positieve impact van vrouwenparticipatie in vredesprocessen, bestaan er ook methodologische beperkingen. Veel studies zijn gebaseerd op casusonderzoek, waardoor het trekken van generaliseerbare conclusies moeilijk is (Paffenholz, 2015). Bovendien spelen contextuele factoren zoals institutionele sterkte, politieke stabiliteit en maatschappelijke gendernormen een rol in het succes van genderinclusieve vredesprocessen (Newby & O'Malley, 2021). Door deze factoren is het belangrijk om niet enkel te focussen op het aantal vrouwen aan de onderhandelingstafels, maar ook op de structurele condities die nodig zijn om een impact duurzaam te maken. De volgende secties zullen verder ingaan op de structurele barrières en de rol van informele netwerken in deze processen.

2.3 De grenzen van vrouwenrechten in oorlog en vrede

2.3.1 Structurele exclusie en genderbias in vredesprocessen

Cohn (2013) stelt dat vredesprocessen niet neutraal zijn, maar ingebed in patriarchale machtsstructuren die vrouwen systematisch uitsluiten van besluitvorming. Traditionele veiligheidsmodellen beschouwen staten als de primaire actoren en negeren de invloed van sociale ongelijkheid op vredesopbouw en conflictdynamiek (Newby & O'Malley, 2021). Hierdoor blijven vredesonderhandelingen vaak beperkt tot militaire en politieke elites, waardoor vrouwen over het algemeen buitengesloten worden van formele onderhandelingsprocessen (Shepherd, 2016). Naast structurele uitsluiting speelt ook genderbias een centrale rol. Vredesmechanismen worden doorgaans ontworpen binnen een mannelijk-dominante cultuur, waarin veiligheid wordt gezien als staatsgericht, in plaats van als menselijk en sociaal (True, 2016). Feministische onderzoekers bekritiseren dit perspectief, omdat het gendergerelateerd geweld en economische ongelijkheid in post-conflictgebieden onderbelicht laat (Cammaert et al., 2015).

Binnen deze feministische lens wordt ook intersectionaliteit centraal gesteld, een concept dat aantoont dat niet alle vrouwen dezelfde ervaringen hebben in verschillende vredesprocessen (Crenshaw, 1992). Etniciteit, klasse en politieke context beïnvloeden in welke mate vrouwen worden gezien als erkende vredesactoren (Paffenholz, 2015). Zo worden vrouwen uit minderheidsgroepen vaak dubbel gemarginaliseerd; enerzijds als vrouw, anderzijds vanwege hun etnische of sociaaleconomische positie (O'Rourke, 2013). Hierdoor worden zij disproportioneel uitgesloten van onderhandelingen, zelfs binnen genderinclusieve beleidskaders (MacKenzie, 2016). In deze context spreken onderzoekers specifiek over barrières, gedefinieerd als de structurele, juridische, culturele en sociale drempels die vrouwen verhinderen om formeel deel te nemen aan vredesprocessen (Bell & O'Rourke, 2010).

2.3.2 Structurele en culturele drempels voor vrouwenparticipatie

Hoewel VN-Resolutie 1325 oproept tot vrouwenparticipatie in vredesonderhandelingen, blijft de vertaling hiervan naar nationale wetgeving vaak beperkt (Cammaert et al., 2015). In veel post-conflictgebieden ontbreekt een afdwingbaar juridisch kader dat vrouwen een formele rol in

vredesopbouw garandeert (Newby & O'Malley, 2021). Daarnaast hebben veel nationale actieplannen onvoldoende financiering en worden genderquota zelden daadwerkelijk geïmplementeerd (Shepherd, 2016). Dit illustreert de kloof tussen wet en praktijk en legt de juridische en institutionele belemmeringen bloot. Zelfs wanneer vrouwen aanwezig zijn in vredesonderhandelingen, ontbreekt vaak de institutionele steun om hun invloed in de onderhandelingen te garanderen (True, 2016). Zo worden ze vaak gereduceerd tot symbolische deelnemers, zonder werkelijke onderhandelingsmacht (Paffenholz, 2015). Er is een illusie van representatie aanwezig, waar vrouwen politieke macht bezitten zonder een stem te hebben. Bovendien hebben vrouwelijke vredesactivisten vaak beperkte toegang tot financiële middelen en netwerken, wat hun deelname nog verder bemoeilijkt (O'Reilly et al., 2015). Ten slotte ontmoedigen patriarchale gendernormen vrouwen om zich politiek te engageren, vooral in post-conflictgebieden waar traditionele rolpatronen worden verstrekt (Mackenzie, 2016). Het gaat hier over culturele en sociale obstakels, wat een stigma creëert van de vrouwelijke onderhandelaar. In sommige gevallen worden vrouwelijke vredesactivisten zelfs als verraders gezien, omdat ze samenwerken met voormalige strijders, wat verder leidt tot sociale stigmatisering (Tripp, 2015).

Onderzoek toont aan dat deze structurele belemmeringen wereldwijd te vinden zijn. In Afghanistan werden, bijvoorbeeld, vrouwen pas in 2020 formeel toegelaten tot vredesonderhandelingen met de Taliban, maar hun invloed bleef beperkt door een gebrek aan wettelijke bescherming en politieke steun (True, 2021). Ook in Zuid-Soedan worden vrouwelijke vredesonderhandelaars geconfronteerd met systematische discriminatie en worden ze vaak uitgesloten van formele onderhandelingen (Cammaert et al., 2015). Hoewel de benadering van Cohn (2013) belangrijke structurele problemen blootlegt, is er kritiek op de beperkte aandacht voor interne verschillen tussen vrouwen (Paffenholz, 2015). Sommige auteurs stellen dat de focus op vrouwen als homogeen collectief onvoldoende rekening houdt met de verschillende machtsposities en verschillen tussen vrouwen zelf (Bell & O'Rourke, 2010). Hierdoor kunnen sommige strategieën ter bevordering van vrouwenparticipatie onbedoeld bepaalde groepen vrouwen verder marginaliseren in plaats van vrouwenparticipatie aan te moedigen (Newby & O'Malley, 2021). Door deze complexiteit te erkennen met het concept van intersectionaliteit, wordt duidelijk dat een meer holistische benadering nodig is om structurele belemmeringen te doorbreken. De volgende sectie zal verder ingaan op de rol van informele netwerken en de impact van vrouwen op verschillende niveaus van vredesprocessen.

2.4 De onzichtbare spelers: Informele participatie in vredesprocessen

2.4.1 Verborgen invloed: De rol van sociale netwerken in vredesopbouw

Paffenholz (2015) stelt dat informele structuren een cruciale rol spelen in conflictresolutie en vredesopbouw. Formele vredesprocessen zijn vaak gericht op elite-onderhandelingen, maar informele netwerken bepalen in veel gevallen de mate waarin vredesakkoorden effectief worden geaccepteerd en geïmplementeerd door de bredere samenleving (MacKenzie, 2016). Vooral in post-conflictgebieden waar staten zwak zijn, kunnen informele netwerken de kloof tussen de bevolking en politieke instellingen

verkleinen en zorgen voor een stabiele omgeving (O'Rourke, 2013). Binnen deze netwerken spelen vrouwenorganisaties en grassroots-bewegingen een sleutelrol. Deze bewegingen mobiliseren gemeenschappen, beïnvloeden de publieke opinie en oefenen druk uit op formele vredesonderhandelingen (Paffenholz, 2015). Onderzoek wijst aan dat vrouwen in informele vredesinitiatieven vaak bruggen bouwen tussen conflictpartijen en pleiten voor een sociaal herstel, inclusief gendergelijkheid en mensenrechten (Tripp, 2015).

Een essentieel aspect in deze dynamiek is het niveau van participatie, dat kan worden onderverdeeld in formele en informele betrokkenheid (Bell & O'Rourke, 2010). Formele participatie verwijst naar directe betrokkenheid in officiële vredesonderhandelingen, bijvoorbeeld als onderhandelaars of bemiddelaars binnen multilaterale fora (Shepherd, 2016). Informele participatie omvat vredesactivisme, lokale initiatieven en sociale druk via protesten en mediacampagnes (True, 2016). Hoewel formele participatie vaak als maatstaf wordt gebruikt om de rol van vrouwen binnen structurele genderverhoudingen te evalueren, is informele participatie minstens even belangrijk en in veel conflicten zelfs de enige manier waarop vrouwen invloed kunnen uitoefenen.

2.4.2 De kracht van grassroots-bewegingen: Vrede van onderuit

Vrouwenorganisaties en grassroots-bewegingen spelen een cruciale rol in vredesopbouw doordat ze informele invloed kunnen uitoefenen op formele onderhandelingen (Paffenholz, 2015). Dit kan gebeuren via diverse strategieën, zoals protesten, diplomatieke druk en het versterken van gemeenschapsstructuren (MacKenzie, 2016). Een voorbeeld is de rol van vrouwelijke vredesactivisten in de Filipijnen, waar ze via langdurige dialogen tussen conflictpartijen en de bevolking een sfeer van vertrouwen creëerden die uiteindelijk bijdroeg aan de ondertekening van de vredesakkoorden (O'Reilly et al., 2015).

Dit aspect is relevant voor de onderzoeksvraag, omdat informele participatie vaak onderbelicht blijft in beleidsrapporten en formele vredesakkoorden. Terwijl VN-Resolutie 1325 pleit voor een belangrijkere rol van vrouwen in formele onderhandelingen, erkent het beleid onvoldoende de impact van grassroots-bewegingen en informele netwerken (Bell & O'Rourke, 2010). Door deze tekortkoming aan te kaarten, draagt deze studie bij aan een completer begrip van hoe vrouwen vrede vormgeven.

2.5 Gender en vrede: Een theoretische verkenning

De analyse over gender en vrede is verankerd in vier belangrijke kaders, die in de volgende tabel worden weergegeven. Door deze theoretische inzichten te combineren met de gekozen casestudies, biedt deze studie een systematisch en diepgaand inzicht in de rol van vrouwen in vredesprocessen en de factoren die hun impact beïnvloeden. De casestudies worden uitvoerig besproken in het volgende hoofdstuk.

Theoretisch kader	Hoofdidée	Toepassing
Gender en Vrede (Caprioli, 2005)	Inclusieve vredesopbouw leidt tot meer duurzame vrede.	Onderzoekt hoe vrouwenparticipatie vredesakkoorden beïnvloedt en wat de praktische effecten zijn.
Structurele exclusie (Cohn, 2013)	Kritiek op traditionele veiligheidsstructuren en pleidooi voor genderinclusieve benaderingen.	Identificeert de structurele en culturele barrières en evalueert hoe vredesprocessen kunnen worden hervormd om vrouwen structureel te betrekken.
Intersectionaliteit (Crenshaw, 1992)	Verschillende groepen vrouwen ervaren verschillende obstakels.	Onderzoekt hoe factoren zoals etniciteit en klasse invloed hebben op vrouwenparticipatie en identificeert de intersectionele barrières.
Sociale netwerken (Paffenholz, 2015)	Informele netwerken hebben politieke invloed.	Analyseert de rol van vrouwenorganisaties buiten formele onderhandelingen.

Tabel 1: De vier theoretische kaders

2.6 Kritische analyse

Hoewel de literatuur uitgebreid de rol van vrouwen in vredesprocessen onderzoekt, blijven er belangrijke onopgeloste vraagstukken bestaan. Een eerste tekortkoming betreft de kloof tussen het formele beleidsdiscours en de praktijk. VN-Resolutie 1325 heeft vrouwenparticipatie internationaal op de agenda geplaatst, maar de implementatie ervan in nationale wetgeving en instellingen blijft vaak uit (Cammaert et al., 2015; Shepherd, 2016). Deze ongelijkheid roept vragen op over de effectiviteit en afdwingbaarheid van internationale gendernormen. Ondanks formele engagementen blijven veel landen achter bij het realiseren van participatie voor vrouwen, zeker in post-conflictcontexten.

Een tweede tekortkoming in de literatuur is de dominantie van formele participatiekaders. Hoewel veel studies focussen op vrouwen aan de onderhandelingstafel, blijft de informele participatie, via bijvoorbeeld grassroots-bewegingen, onderbelicht (Bell & O'Rourke, 2010). Nochtans wijst onderzoek erop dat informele actoren vaak belangrijk zijn in het creëren van sociale steun en het beïnvloeden

van vredesuitkomsten (Paffenholz, 2015; Tripp, 2015). Deze lacune beperkt het begrip van hoe vrouwen invloed uitoefenen in contexten waar formele toegang ontbreekt.

Verder heerst er discussie over de aanname dat vrouwenparticipatie automatisch leidt tot duurzamere vrede. Hoewel studies zoals die van Caprioli (2005) en O'Reilly et al. (2015) positieve verbanden aantonen, waarschuwen andere auteurs voor een mogelijke vereenvoudiging van vrouwen als 'vredesbrengers'. Shepherd (2016) en MacKenzie (2016) bekritiseren het risico dat vrouwen gereduceerd worden tot normatieve categorieën, zonder oog voor context, verschil en macht. Deze kritiek sluit aan bij intersectionele analyses die benadrukken dat niet alle vrouwen dezelfde obstakels ervaren (Crenshaw, 1992). Vrouwen uit etnische minderheden of rurale gebieden worden vaak dubbel gemarginaliseerd, zowel als vrouw, als omwille van hun klasse of etniciteit (O'Rourke, 2013; Newby & O'Malley, 2021).

Tot slot blijven ook de structurele voorwaarden van effectieve vrouwenparticipatie onderbelicht. Politieke wil, institutionele capaciteit en lokale gendernormen blijken vaak doorslaggevender dan de aanwezigheid van internationale druk of formele quota. Deze structurele voorwaarden komen slechts beperkt aan bod in veel beleidsrapporten, die zich hoofdzakelijk richten op meetbare output in plaats van op diepgewortelde machtsdynamieken (True, 2016).

Door deze onderzoeksleemtes en lacunes expliciet te benoemen, positioneert dit onderzoek zich kritisch binnen het bestaande academische debat. Het tracht deze blinde vlekken aan te kaarten via een thematische analyse van drie casestudies, waarbij aandacht wordt besteed aan informele participatievormen, intersectionele barrières en de structurele randvoorwaarden voor genderinclusieve vrede.

3 Methodologie

3.1 Onderzoeksstrategie: Een vergelijkende casestudie van gender en vrede

Om de bijdrage van vrouwenparticipatie aan vredesprocessen te onderzoeken, hanteert deze studie een kwalitatieve casestudie-benadering. Door een vergelijkende analyse worden verschillende patronen geïdentificeerd die de impact van vrouwenparticipatie op vrede verklaren. De focus ligt op de mechanismen van participatie en de barrières waarmee vrouwen worden geconfronteerd in verschillende culturele en politieke contexten. Een kwalitatieve benadering is geschikt voor dit onderzoek, omdat de effectiviteit van vrouwenparticipatie in vredesprocessen vaak afhangt van contextuele factoren (Cammaert et al., 2015). De combinatie van casestudies en een diepgaande documentanalyse biedt een genuanceerd inzicht in de formele en informele rol van vrouwen in vredesprocessen (Paffenholz, 2013). Om de casestudies in hun juiste context te plaatsen, volgt hieronder een beknopte schets van de politieke en historische achtergrond van Liberia, Colombia en Bosnië. Deze achtergrond helpt om de barrières en dynamieken in de vredesprocessen van deze landen beter te begrijpen.

3.1.1 Liberia: Van burgeroorlog naar politieke stabiliteit

Liberia werd van 1989 tot 2003 geteisterd door twee opeenvolgende burgeroorlogen die een zware tol eisten van de bevolking en de staat volledig ontwrichtte (Ellis, 2007). De conflicten werden gekenmerkt door extreem geweld, grootschalige mensenrechtenschendingen en een strijdtoneel met meerdere gewapende groepen.

Het vredesproces werd grotendeels gefaciliteerd door de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten, de Verenigde Naties en de Afrikaanse Unie (Aning, 1999). Na eerdere mislukte vredespogingen leidde het 'Accra Comprehensive Peace Agreement' in 2003 uiteindelijk tot de ontwapening van strijdende partijen en de oprichting van een overgangsregering. Sinds de ondertekening van het vredesakkoord heeft Liberia aanzienlijke vooruitgang geboekt op economisch en politiek vlak. De verkiezing van Ellen Johnson Sirleaf als eerste vrouwelijke president van Afrika in 2005 betekende een cruciaal moment in de post-conflict wederopbouw. Desondanks blijven de gevolgen van de oorlog zichtbaar in de vorm van zwakke staatsinstellingen en economische ongelijkheid (Sawyer, 2008).

3.1.2 Colombia: Een langdurig conflict en een historisch akkoord

Het interne gewapende conflict in Colombia begon in de jaren 1960, voornamelijk als een strijd tussen de linkse guerrillagroepen, zoals de Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC), en de Colombiaanse regering (International Center for Transitional Justice, 2009). Decennialang werd het conflict gevoed door drugshandel, sociale ongelijkheid en landgeschillen.

De vredesonderhandelingen tussen de FARC en de Colombiaanse regering begonnen officieel in 2012, met Noorwegen en Cuba als bemiddelaars (Beittel, 2014). Dit proces resulteerde in 2016 in een vredesakkoord, dat een einde moest maken aan meer dan 50 jaar gewapende strijd. Het akkoord bevatte bepalingen over politieke participatie van ex-strijders, landhervormingen en verzoeningsmechanismen. De implementatie van het akkoord blijft wel nog steeds een uitdaging. Terwijl sommige onderdelen, zoals de ontwapening van de FARC, zo goed als succesvol waren, blijven de structurele oorzaken van het conflict grotendeels onopgelost. Geweld door illegale gewapende groepen blijft aanhouden, en de uitvoering van economische en sociale hervormingen verloopt zeer traag (Gutiérrez-Sanín, 2021).

3.1.3 Bosnië: De erfenis van de Dayton-akkoorden

De oorlog in Bosnië van 1992 tot 1995 was één van de bloedigste conflicten in Europa na de Tweede Wereldoorlog. De strijd werd gekenmerkt door massamoorden, etnische zuiveringen en systematisch seksueel geweld (Dahlman & Toal, 2011). De oorlog was het gevolg van de desintegratie van Joegoslavië en de spanningen tussen de Kroaten, Bosniakken en Serviërs over de toekomstige staatsinrichting.

De Dayton-akkoorden in 1995, die onder Amerikaanse bemiddeling tot stand kwamen, brachten formeel een einde aan de oorlog en verdeelden Bosnië en Herzegovina in twee entiteiten; namelijk de Federatie van Bosnië en Herzegovina en de Republika Srpska. Hoewel dit een einde maakte aan de gevechten, legde het akkoord een etnisch gesegregeerde politieke structuur vast, wat de wederopbouw moeilijk maakte. Op institutioneel vlak bleef Bosnië worstelen met politieke instabiliteit en zwakkere staatsstructuren (Chandler, 2000).

3.1.4 Drie conflicten met drie paden naar vrede

De casestudies van Liberia, Colombia en Bosnië zijn geselecteerd vanwege hun analytische waarde en onderlinge variatie. Elk land biedt een uniek perspectief op hoe vrouwen al dan niet worden geïntegreerd in vredesprocessen. Liberia vormt een schoolvoorbeeld van hoe grassroots-bewegingen een sleutelrol kunnen spelen in vredesprocessen. De 'Women's Peace Movement' onder leiding van Leymah Gbowee had een aanzienlijke invloed op de vredesonderhandelingen die leidden tot het vredesakkoord in 2003 (UN, 2018). Colombia is één van de weinige gevallen waarin genderinclusiviteit expliciet werd geïntegreerd in een vredesakkoord. Het akkoord van 2016 tussen de regering en de FARC bevat een apart hoofdstuk over gender, mede dankzij de actieve rol van vrouwen in dit proces (Gutiérrez-Sanín, 2021). Ten slotte toont Bosnië het tegenovergestelde scenario, waar vrouwen grotendeels werden uitgesloten van de formele vredesonderhandelingen van het Dayton-akkoord in 1995. Niettemin speelden vrouwenorganisaties een centrale rol in de post-conflictfase, met initiatieven gericht op wederopbouw en verzoening (Chandler, 2000). Door deze casestudies te vergelijken, kunnen patronen geïdentificeerd worden over hoe vrouwenparticipatie de effectiviteit van vredesprocessen beïnvloedt.

Hoewel elk conflict uniek is en een eigen historische achtergrond heeft, delen Liberia, Colombia en Bosnië enkele structurele kenmerken. In de volgende tabel worden de belangrijkste overeenkomsten en verschillen weergegeven.

Aspect	Liberia	Colombia	Bosnië
Duur van het conflict	1989-2003	Vanaf 1960 tot 2016	1992-1995
Hoofdrospelers	Overheid vs. gewapende rebellengroepen	Overheid vs. FARC	Bosniakken, Serviërs en Kroaten
Vredesakkoord	Accra Comprehensive Peace Agreement	Vredesakkoord van 2016	Dayton-akkoorden
Type vredesproces	Regionaal bemiddeld akkoord met demobilisatie strijders	Geformaliseerd akkoord met transitieprogramma's	Machtsdeling tussen etnische groepen, opgelegd door internationale actoren
Uitdagingen	Zwakke staatsinstellingen, economische ongelijkheid	Voortdurend geweld door illegale gewapende groepen, trage implementatie van hervormingen	Politieke instabiliteit, etnische fragmentatie en gesegregeerde instituties
Mate van democratische consolidatie	Relatief stabiel met vreedzame machtswisselingen (eerste vrouwelijke president van Afrika)	Democratisch proces in transitie, maar gewelddadige spanningen blijven bestaan	Politieke stagnatie en etnische verdeeldheid belemmeren effectieve democratische vooruitgang

Tabel 2: Vergelijking van de politieke en historische contexten van Liberia, Colombia en Bosnië

Door deze casestudies te vergelijken, wordt duidelijker dat het pad naar vrede sterk afhankelijk is van zowel interne dynamieken als de invloed van externe interventies. Deze studie zal in latere hoofdstukken analyseren hoe deze contexten de rol van vrouwen in vredesprocessen hebben beïnvloed. In hoofdstuk 5 zullen de resultaten van deze studie vergeleken worden met de bestaande literatuur over de rol van vrouwen in vredesproces in de verschillende cases.

3.2 Dataverzameling: Een systematische documentanalyse

Een systematische en zorgvuldig onderbouwde dataverzameling is essentieel om de onderzoeksvraag op een correcte manier te beantwoorden. Deze studie maakt gebruik van een documentanalyse, waarbij vier categorieën van bronnen worden geanalyseerd. Ten eerste bieden vredesakkoorden inzicht in de formele rol van vrouwen in vredesonderhandelingen en de mate waarin genderbepalingen expliciet worden opgenomen. De analyse van deze akkoorden laat toe om te evalueren in hoeverre vrouwen structureel betrokken zijn bij verschillende vredesprocessen (Bell & O'Rourke, 2010). Daarnaast geven beleidsrapporten van internationale organisaties zoals de Verenigde Naties en niet-gouvernementele organisaties een beeld van de implementatie van gendermaatregelen na de ondertekening van vredesakkoorden. Deze rapporten bieden waardevolle informatie over de effectiviteit van institutionele obstakels en beleidsmaatregelen (O'Reilly et al., 2015). Ten derde draagt academische literatuur bij aan een theoretisch en empirisch onderbouwde analyse van vrouwenparticipatie in vredesprocessen. Studies over gender en conflict leveren cruciale inzichten in de bredere impact van vrouwen in post-conflictgebieden (True, 2016). Ten slotte ondersteunen secundaire data, zoals VN-rapporten en statistieken, de analyse met kwantitatieve gegevens over vrouwenparticipatie en beleidsimplementatie. Deze gegevens helpen om verschillen en trends tussen casestudies te identificeren (UN Women, 2019). Door deze combinatie kunnen zowel de formele kaders als de praktijk van vrouwenparticipatie in vredesprocessen worden onderzocht. Om de onderzoeksvraag op een onderbouwde manier te beantwoorden, wordt per casestudie een selectie gemaakt van negen relevante documenten over de vier categorieën.³

De selectie en analyse van documenten gebeurt met strikte naleving van wetenschappelijke integriteit en methodologische nauwkeurigheid. Enkel gepubliceerde en peer-reviewed bronnen worden gebruikt om de betrouwbaarheid van de analyse te waarborgen. Daarnaast wordt mogelijke bias in beleidsrapporten gecontroleerd via triangulatie, waarbij beleidsrapporten systematisch worden vergeleken met onafhankelijke academische literatuur. Hierdoor wordt beïnvloeding door institutionele belangen geminimaliseerd en de validiteit van de bevindingen verhoogd (Paffenholz, 2015). Door deze zorgvuldige aanpak wordt een evenwichtig en methodologisch onderbouwd beeld verkregen van de rol van vrouwen in vredesprocessen.

3.3 Data-analyse en operationalisering

Een grondige en systematische analyse van de verzamelde data is essentieel om betrouwbare en valide conclusies te trekken over de rol van vrouwen in vredesprocessen. In deze studie wordt een thematische analyse toegepast, ondersteund door NVivo, om gestructureerde inzichten te verkrijgen uit de gekozen documenten. NVivo is een softwareprogramma dat speciaal is ontworpen voor kwalitatieve data-

³ Zie Bijlage A

analyses. Dit programma stelt onderzoekers in staat om grote hoeveelheden tekst systematisch te coderen en verbanden te identificeren binnen en tussen de casestudies. NVivo faciliteert de consistente identificatie en organisatie van patronen in de data, waardoor subjectieve interpretatie wordt geminimaliseerd (Paffenholz, 2015). Door de casestudies in NVivo te coderen, kunnen thema's en trends binnen en tussen de cases visueel worden geanalyseerd. Dit vergroot de transparantie en reproduceerbaarheid van het onderzoek (Bränfors et al., 2018). De thematische analyse omvat verschillende stappen. Ten eerste worden relevante tekstfragmenten geïdentificeerd en gelabeld met codes die gebaseerd zijn op de theoretische kaders. Vervolgens worden deze codes geclusterd in bredere thema's, zoals de mate van vrouwenparticipatie, de aanwezigheid van genderbepalingen en de geïdentificeerde barrières. Tot slot worden de thematische bevindingen per case vergeleken om patronen en verschillen te ontdekken.

Om de analyse systematisch te maken, worden de hoofdconcepten uit de literatuurstudie geoperationaliseerd in meetbare indicatoren. Dit laat toe om de impact van vrouwenparticipatie in vredesprocessen op een gestructureerde manier te beoordelen. De tabel hieronder geeft een overzicht van het codeboek dat zal gebruikt worden voor elke case.

Hoofdcodes	Subcodes	Hoe onderzoeken?
Vrouwenparticipatie	• Formele participatie • Informele participatie	Analyse van vredesakkoorden en beleidsrapporten op expliciete verwijzingen naar vrouwen en de rol van vrouwen in verzoening en heropbouw.
Barrières	• Structurele barrières • Culturele barrières • Intersectionele barrières	Identificatie van juridische, politieke en sociale obstakels voor vrouwen in de geselecteerde cases.
Praktische effecten	• Politieke participatie • Maatschappelijke impact • Duurzaamheid vrede	Vergelijking van langetermijneffecten van vrouwenparticipatie op stabiliteit en implementatie van vredesakkoorden.

Tabel 3: NVivo codeboek

Deze systematische aanpak maakt een diepgaande analyse mogelijk van zowel de aanwezigheid van vrouwen in vredesprocessen als de impact en onderliggende mechanismen. Dit draagt bij aan het

wetenschappelijk gefundeerd inzicht in de relatie tussen gender en vrede. De subcodes hebben elk ook hun eigen indicatoren om de meetbaarheid van het onderzoek te garanderen.⁴

3.4 Methodologische beperkingen

Hoewel deze studie een zorgvuldig onderbouwde methodologie hanteert, zijn er enkele methodologische beperkingen die invloed kunnen hebben op het onderzoek. Een eerste beperking betreft de afhankelijkheid van secundaire data. Doordat er geen interviews worden afgenomen, ontbreken directe perspectieven van vrouwelijke actoren die betrokken waren bij de vredesprocessen. Dit kan uiteindelijk resulteren in een minder genuanceerde weergave van hun ervaringen en percepties (Paffenholz, 2015). Daarnaast vormen contextuele verschillen tussen de cases een uitdaging. Liberia, Colombia en Bosnië kennen elk een unieke politieke en historische achtergrond, wat het moeilijker maakt om brede conclusies te trekken. Factoren zoals de aard van het conflict en de maatschappelijke rol van vrouwen kunnen de impact van vrouwenparticipatie in vredesprocessen beïnvloeden (Bell & O'Rourke, 2010). Een derde beperking betreft de mogelijke bias in beleidsrapporten. Rapporten van de Verenigde Naties of andere niet-gouvernementele organisaties hanteren vaak een normatief perspectief dat genderinclusie als positief voorstelt, waardoor de feitelijke impact mogelijk overschat wordt. Dit kan leiden tot een vertekend beeld van de rol van vrouwen in vredesprocessen (True, 2016).

Om deze beperkingen te minimaliseren, wordt gebruik gemaakt van verschillende strategieën. Triangulatie wordt toegepast door de beleidsrapporten systematisch te vergelijken met onafhankelijke academische literatuur, wat de betrouwbaarheid van de bevindingen verhoogt (Paffenholz, 2015). Daarnaast zorgt de vergelijkende analyse ervoor dat patronen en structurele factoren zichtbaar worden, waardoor de impact van contextuele factoren beter begrepen wordt (Bränfors et al., 2018). De vergelijkende analyse biedt bredere inzichten die verder gaan dan individuele landenstudies. Ten slotte wordt de thematische analyse met NVivo gebruikt om de transparante codering van de data te waarborgen. Dit minimaliseert subjectieve interpretatie en maakt reproduceerbare analyses mogelijk, waardoor de validiteit van de studie sterker wordt.

⁴ Zie Bijlage B

4 Vrouwen in vredesprocessen: Empirische bevindingen

4.1 Methodologische transparantie

De data-analyse in dit onderzoek werd uitgevoerd aan de hand van een thematische analyse in NVivo, zoals in het derde hoofdstuk staat beschreven. Hierbij werd een codeboek gehanteerd met drie hoofdthema's; niveau van participatie, barrières voor participatie en praktische effecten van participatie. Elk hoofdthema bevatte twee tot drie subcodes. De analyse werd toegepast op in totaal 27 documenten, met negen documenten per casestudie. Alle documenten werden gecodeerd, waarbij ook memo's werden toegevoegd om de bronnen beter te kunnen interpreteren.

Een eerste observatie uit de ruwe data is dat er in totaal 1214 coderingen werden gemaakt over de drie casestudies heen. Colombia was de meest gecodeerde case met 492 coderingen, gevolgd door Liberia met 427 coderingen en Bosnië met 295 coderingen. In verhouding tot het totaal per case, werd in Colombia vooral gecodeerd op barrières met 41%, terwijl in Liberia en Bosnië het zwaartepunt lag op de praktische effecten met respectievelijk 56% en 47%. De onderstaande figuur illustreert de globale verdeling van codes per thema per land. De verdeling van het aantal (sub)codes per land zijn te vinden in de bijlage.⁵

	Liberia	Colombia	Bosnië
Niveau participatie	91	154	38
Barrières	96	202	119
Praktische effecten	240	136	138

Tabel 4: Codes per thema per land

Uit de eerste verkenning van de gecodeerde data komen er enkele opvallende trends naar voren. Zo blijkt dat in Colombia vrouwen formeel sterk betrokken waren bij het vredesproces, maar toch met aanzienlijke structurele barrières geconfronteerd werden. In Liberia vormen de culturele barrières meer de rem op de participatie, terwijl in Bosnië vrouwen formeel niet betrokken waren bij de vredesonderhandelingen door een combinatie van verschillende barrières. Wat betreft de praktische effecten suggereren de data dat nationale actieplannen in Liberia en Colombia meer invloed hebben gehad dan in Bosnië, waar deze grotendeels symbolisch bleven.

⁵ Zie Bijlage C

Deze analyse biedt een fundament voor de drie volgende secties, waarin telkens zal worden ingezoomd op één van de drie specifieke thematische codes. Eerst zal het niveau van vrouwenparticipatie aan bod komen, om vervolgens te kijken naar de barrières die vrouwen ondervinden. Ten slotte worden de praktische effecten van vrouwenparticipatie bekeken in de nasleep van de verschillende conflicten. Door per sectie systematisch de drie casestudies met elkaar te vergelijken, wordt het mogelijk om gelijkenissen en verschillen bloot te leggen, en kritisch te reflecteren op de manier waarop genderinclusie werkelijk vorm krijgt in de context van vredesopbouw. Deze verdieping draagt rechtstreeks bij tot het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag.

4.2 De weg naar de onderhandelingstafel: Het niveau van participatie

4.2.1 Een stoel aan de tafel?

Binnen de drie casestudies toont de analyse een verschillend beeld van formele participatie van vrouwen aan de onderhandelingstafel. Liberia springt er positief uit, want vrouwen zaten hier niet enkel symbolisch aan tafel, maar wisten via een actieve inzet van vrouwelijke onderhandelaars ook concrete beleidsinvloeden te realiseren. Andersson en Simonsson (2024) stellen dat “The women’s groups were highly influential in Liberia’s peace processes both as formal observers and through mass action” (p. 6). Hieruit blijkt een duidelijke impact op de onderhandelingen zelf, wat de unieke rol van vrouwenorganisaties bevestigt. In Colombia werd vrouwelijke aanwezigheid institutioneel verankerd via de Gender Subcommissie. Hoewel deze subcommissie pas later in het proces werd opgezet, had ze een duidelijke invloed op het toevoegen van gendergevoelige clausules in het akkoord. Céspedes-Báez en Jaramillo Ruiz (2018) concluderen dat “The sub-commission on gender, integrated by both delegations, was created to revise and warrant, with the support of national and international experts, that the final agreement has a proper gender perspective” (p. 97). Deze subcommissie organiseerde consultaties met meer dan 800 vrouwen uit het hele land, wat leidde tot specifieke clausules over landrechten, politieke vertegenwoordiging en seksuele geweldslachtoffers. Deze institutionele aanpak maakte Colombia uniek in het systematisch verankeren van gender in het vredesakkoord.

Bosnië daarentegen vormt een negatieve tegenpool. Vrouwen waren vrijwel volledig afwezig in de formele onderhandelingen in Dayton, die grotendeels gedomineerd werd door mannen en militairen. Dit wijst op structurele uitsluiting en bevestigt het lage formele participatieniveau in Bosnië. Deze variatie wijst op een verband tussen institutionele bereidheid en formele participatie. Hoe meer ruimte vrouwen krijgen in formele structuren, hoe zichtbaarder hun impact op het proces zelf.

4.2.2 De kracht van informele diplomatie

Informele participatie, voornamelijk via maatschappelijke bewegingen, kent een opvallend sterkere en meer consistente aanwezigheid in alle cases. In Liberia vormde de mobilisatie van vrouwen buiten het officiële circuit de motor van het vredesproces. De beroemde sit-ins en protesten bij het

onderhandelaarsgebouw tonen aan dat grassroots-acties de onderhandelingen tijdelijk konden blokkeren of heroriënteren. Andersson en Simonsson (2024) bevestigen dit met de quote: “These determined women organized protests outside the negotiation venues, obstructing the entrance to the meeting room and issuing a compelling ultimatum to undress, unless substantial progress was achieved” (p.25).

In Colombia waren informele netwerken cruciaal om vrouwenrechten op de agenda te zetten. Hier speelden lokale vrouwenorganisaties, met internationale steun, een brugfunctie tussen de samenleving en het onderhandelingsproces. Phelan en True (2022) stellen dat “Women’s organisations’ advocacy played a key role in pressuring and promoting greater participation and strengthening of women’s rights in the postconflict phase”, dit weerspiegelt hun indirecte, maar substantiële invloed (p.185). Bosnië kende meer een beperkte informele participatie, hoewel vrouwenbewegingen zoals de ‘Vrouwen in het Zwart’ wel protesten organiseerden. Hun impact bleef beperkt door het internationale en militaire karakter van het vredesproces. In de periode na het conflict werd de informele participatie van vrouwen steeds groter in Bosnië. Helfrich (2021) stelt dat “In postwar Bosnia and Herzegovina, women desired to be a part of something bigger and more meaningful than just being tied to their home, and thus worked for the creation of women’s NGOs” (p.56). De data maakt duidelijk dat informele participatie vaak een noodzakelijke voorwaarde was voor formele inclusie, of deze zelfs compenseerde.

4.2.3 Inzicht in patronen: Overeenkomsten en verschillen

Wanneer we de drie landen overstijgend bekijken, vallen enkele duidelijke patronen op. Formele participatie blijft sterk afhankelijk van contextuele factoren zoals politieke wil, internationale druk en institutionele openheid. Liberia en Colombia illustreren hoe formele participatie niet vanzelfsprekend is, maar via informele netwerken en beleidsinstrumenten, zoals subcommissies en quota, kan worden afgedwongen.

Wat betreft informele participatie zien we een grotere gelijkvormigheid. In elk van de drie landen probeerden vrouwen van onderuit druk uit te oefenen. Toch toont de analyse aan dat enkel in contexten waar deze informele druk kon doordringen tot de formele structuren, ook concrete resultaten geboekt werden. Deze analyse bevestigt de centrale bevinding dat informele participatie vaak de opstap vormt naar institutionele vertegenwoordiging, maar zonder institutionele bereidheid blijft de impact beperkt. Deze conclusie vormt een belangrijke bouwsteen voor de verdere analyse in de volgende secties.

4.3 Onzichtbare muren: Barrières voor vrouwenparticipatie

4.3.1 Bevroren structuren: Structurele barrières

In elk van de drie landen vormden structurele barrières een harde belemmering voor betekenisvolle vrouwenparticipatie. In Bosnië domineerden mannelijke elites vooral het formele vredesproces. Helfrich

(2021) beweert dat “In fact, there were no women among the negotiators, mediators, or signatories of the internationally accepted Dayton Agreement in 1995 that ended the war in Bosnia and Herzegovina. One woman noted that we can’t evade it, we have to work with men” (p.58). Deze structurele exclusie legt diepgewortelde patronen bloot van patriarchale politieke besluitvorming. Ook in de post-conflict periode bleven vrouwen ondervertegenwoordigd in instituties die verantwoordelijk waren voor de implementatie van het vredesakkoord.

In Colombia werd vrouwenparticipatie tijdens de onderhandelingen wel formeel erkend, maar bleef ze sterk afhankelijk van institutionele toegang en politieke wil. Er was een gebrek aan continuïteit volgens Phelan en True (2022) die beweren dat “Women and women’s civil society organisations (CSOs) were told for two years, when they tried to raise the situation of women and women’s rights in peace processes: now is not the time” (p.178). Dit belemmerde de structurele integratie van vrouwen. In de post-conflictfase bleef de kloof tussen genderwetgeving en implementatie groot. Liberia kende vergelijkbare obstakels met Colombia. Andersson en Simonsson (2024) concluderen dat “The absence of explicit provisions regarding women’s representation at the negotiating table highlights the broader problem of gendered exclusion within formal peace processes” (p.39). De zwakke staatsstructuren na het conflict vormden een bijkomende uitdaging. Hoewel vrouwen sterk gemobiliseerd waren, konden ze deze kracht moeilijk institutionaliseren.

4.3.2 De macht van traditie: Culturele barrières

Culturele barrières doorkruisen alle fases van het vredesproces en waren diep verankerd in sociale structuren. In Liberia vormden religieuze overtuigingen, seksuele stereotypering en genderrollen grote obstakels. Vrouwen werden vaak gezien als ‘vreedzame moeders’, wat hun deelname aan formele besluitvorming bemoeilijkte. UN Women Liberia (2021) stelt dat “Gender inequality and the marginalization of women in Liberia are perpetuated by sociocultural norms, values and perceptions that support male dominance and the subordination of women” (p.13).

Het patriarchale karakter van de samenleving in Bosnië speelde een vergelijkbare rol. De dominante opvatting was dat vrouwen morele steunfiguren waren, maar allesbehalve politieke actoren. Vrouwen die zich toch engageerden, werden regelmatig gestigmatiseerd. Sweden en UN Women (2021) argumenteren dat “Major challenges to achieving gender equality in political participation and decision-making in BiH pertain to traditional gender roles, i.e. cultural factors which include beliefs about appropriate gender roles in relation to political participation and decision-making, resulting in the popular opinion that men are more fit for leadership roles while women are more suitable for roles in private life” (p.11). Ten slotte vertoonde ook Colombia gelijkaardige patronen, al werd daar ook verzet zichtbaar. De culturele barrières werden daardoor actief benoemd en uitgedaagd, maar bleven tegelijk hardnekkig in institutionele praktijken aanwezig. Trejos (2024) stelt dat “In the research, it was found that Colombia still struggles with eliminating certain stereotypes due to Colombian culture, such as the idea that women can lead or participate in decisions, not only men” (p.31).

4.3.3 Dubbele marges: Intersectionele barrières

Intersectionele barrières, op het kruispunt van gender, etniciteit, klasse en geografie, verhoogden de uitsluiting van bepaalde groepen vrouwen. In Colombia werden Afro-Colombiaanse en inheemse vrouwen systematisch gediscrimineerd. Trejos (2024) argumenteert dat “The intersectionality of Colombian society contributes to the delay in implementing gender mainstreaming strategies to achieve equality. These dynamics of unequal power affect women's ability to participate in peace processes, influence decision-making, and act as peace agents” (p.29). Hoewel deze groepen uiteindelijk mochten deelnemen aan de onderhandelingen, gebeurde dit pas na een langdurige strijd.

Liberia toonde aan hoe armoede en beperkte geletterheid structurele deelname belemmerden. Zanker (2018) stelt dat “Many of the women present at the talks came from the elite, and were able to personally cover the costs of travelling to Ghana, at least partially” (p.11). De participatie van vrouwen bleef geconcentreerd in stedelijke vrouwenbewegingen, waardoor de inclusiviteit beperkt bleef. In Bosnië was vooral de marginalisering van Roma-vrouwen bijzonder uitgesproken. Sweden en UN Women (2021) concluderen dat “The Regional Roma Survey published by the United Nations Development Program in 2018 showed that Roma in Bosnia and Herzegovina continue to face significant difficulties accessing and enjoying health care, education, housing, and employment, with minor improvements in living standards. Many Roma lack identification documents necessary to access services” (p.18). Deze groep bleef onzichtbaar, zelfs binnen vrouwelijke netwerken, wat wijst op een systematische uitsluiting.

4.3.4 Drie landen, drie muren: Vergelijkingen tussen barrières

Wanneer we de drie casestudies overstijgend bekijken, vallen enkele duidelijke patronen op. Structurele barrières bleken het meest universeel, waar in elk land de formele besluitvorming stevig in handen van mannen lag, met vrouwen in een symbolische rol. Een nuance is dat Colombia relatief meer institutionele toegang kende dankzij internationale druk, terwijl in Bosnië structurele uitsluiting het meest hardnekkig bleef. Culturele barrières vertoonden grote contextuele verschillen. In Liberia leken traditionele waarden de grootste rol te spelen, terwijl in Colombia eerder hiërarchische genderverhoudingen binnen conflictgemeenschappen aanwezig waren. Bosnië onderscheidde zich door een oorlogsretoriek die vrouwelijke participatie als niet legitiem bestempelde. De intersectionele barrières maakten het beeld nog moeilijker. In Colombia en Bosnië speelden etniciteit een grotere rol dan in Liberia. De ervaring van Roma-vrouwen in Bosnië toont aan hoe bepaalde vrouwen zelfs binnen vrouwenbewegingen uitgesloten bleven. In Colombia ontstond meer ruimte voor Afro- en inheemse vrouwenorganisaties, al was dit vaak het resultaat van internationale druk. In Liberia bleek vooral sociaal-economische uitsluiting en geen toegang tot opleiding of informatie doorslaggevend.

Ten slotte is er ook de tijdsdimensie. Barrières stopten niet bij de ondertekening van het akkoord. In alle landen bleven structurele en culturele drempels aanwezig in de post-conflictperiode. Vrouwen werden amper opgenomen in implementatiemechanismen, waardoor veel engagement niet werd geborgd. Deze verschillende barrières tonen aan dat participatie niet enkel een kwestie is van institutionele vertegenwoordiging, maar van diepgewortelde machtsverhoudingen. Ze leggen de basis voor de

analyse in de volgende sectie, waar wordt onderzocht hoe vrouwen, ondanks deze obstakels, toch een impact hadden op de post-conflictvrede.

4.4 Van aanwezigheid naar invloed: De praktische effecten van vrouwenparticipatie

4.4.1 Vrouwen in de politiek na vrede

In alle cases is er bewijs dat vrouwenparticipatie tijdens vredesprocessen heeft geleid tot verhoogde politieke betrokkenheid. In Liberia speelde president Ellen Johnson Sirleaf een sleutelrol in het versterken van vrouwenrechten en het stimuleren van deelname aan politieke besluitvorming, onder meer via gendergevoelige hervormingen. Goyol (2019) stelt dat “Since 2003, the women in peace-building network have built on a history of women’s peace activism in Liberia and increased the space for women in politics” (p.132). In Colombia werd de deelname van vrouwen niet alleen erkend, maar ook institutioneel verankerd in het vredesakkoord. De Gender Subcommissie zorgde ervoor dat vrouwenrechten en politieke representatie werden opgenomen. Phelan en True (2022) beweren dat “It aided representational politics and allowed for greater participation for women in the postconflict stage” (p.178).

Bosnië kende een meer trage vooruitgang. De implementatie van meerdere actieplannen leidde tot een toename van vrouwen in veiligheidsstructuren, maar zij bleven ondervertegenwoordigd in hogere machtsposities. Een voorbeeld van deze vooruitgang werd gegeven door GEABH en MHRRBH (2018) die beweren dat “In addition to the obligatory percentage, mandatory ranking was introduced by the determining quotas. This rule demands at least one candidate of a less represented gender among the first two candidates, two candidates of a less represented gender among the first five candidates and three candidates of a less represented gender among the first eight candidates, etc” (p.9).

4.4.2 Vrouwen als hoeders voor duurzame vrede

De betrokkenheid van vrouwen blijkt een bevorderaar voor meer duurzame vrede. Zowel in Colombia als Liberia is een duidelijke link zichtbaar tussen vrouwenparticipatie en stabielere vrede op lange termijn. Sweden et al. (2018) concluderen dat “The direct and significant participation of women in peace processes is instrumental in generating lasting and transformative peace” (p.42). In Liberia hielpen vrouwenorganisaties met de oprichting van ‘Peace Huts’, waar vrouwen conflictoplossing en gemeenschapsopbouw bevorderen. UN Women Liberia (2021) stelt dat “A total of 150 peace brigades, selected from 15 CSOs, mentored and built the capacity of 5,380 young women in 100 violenceprone communities” (p.23). Deze initiatieven waren van cruciaal belang in het tegengaan van terugval naar geweld.

In Bosnië leidde de implementatie van Resolutie 1325 tot een toename van vrouwelijke deelname aan vredesmissies, wat volgens beleidsmakers bijdroeg aan bredere effectiviteit van vredesopbouw. Mušić (2019) concludeert dat “The participation of women in peacekeeping missions has increased in relation to the beginning of the implementation of AP UNSCR 1325 in B&H. The Ministry of Security B&H has used an affirmative measure for women” (p.155).

4.4.3 Maatschappelijke impact: Hertekende genderrollen

Op maatschappelijk vlak had vrouwenparticipatie een veranderend effect. In Liberia werd dit zichtbaar in hervormingen inzake onderwijs, landrechten en economische participatie van vrouwen, onder andere via steun aan vrouwelijke boeren. UN Women Liberia (2021) beweert dat “Over 700 rural women smallholder farmers from Lofa, Bong, Nimba, Margibi, and Grand Bassa counties have increased their knowledge of, and ability to act on, their rights around agriculture, land management and other natural resources” (p.15).

Colombia kende sterke grassroots bewegingen die gendergelijkheid verankerden in post-conflictprogramma's. Deze bewegingen speelden ook een rol in de herintegratie van vrouwelijke ex-strijders via programma's die genderperspectieven integreerden in socio-economisch beleid. Sweden et al. (2018) stellen dat “These innovations create an opportunity to engage in peacebuilding spaces and promote transformation that contributes to development, quality of life, and equality. It is an opportunity to close the gender gap, ensure equal opportunities, and include gender equality within specific public policy measures” (p.42). Bosnië boekte vooruitgang door de institutionalisering van gendergelijkheid. NGO's werkten samen met lokale overheden aan bewustwordingscampagnes, opleidingen en beleid rond geweld tegen vrouwen en inclusieve veiligheid. Rošul-Gajić (2016) stelt dat “Since the women's NGOs became very vocal and successful at putting the issue on the agenda of national and international authorities, both national and international actors started to change their behavior and the way they acted towards gender, peace and security policy” (p.10).

4.4.4 Overstijgende analyse van praktische effecten

Een vergelijking van de drie landen toont duidelijke patronen, maar ook contextuele nuances. Politieke participatie bleek het meest structureel verankerd in Liberia en Colombia. In Liberia werd deze verankering gedragen door zowel bottom-up als top-down processen, met formele hervormingen en grassroots druk. In Colombia was er sterke verankering op papier, maar de impact bleef ongelijk verdeeld tussen bevolkingsgroepen. Bosnië kende een zwakkere evolutie, waarbij vooruitgang vooral binnen veiligheidsinstellingen zichtbaar was.

Wat betreft de duurzaamheid van vrede valt op dat vrouwelijke participatie bijdroeg aan bredere steun voor het vredesakkoord. Liberia toont hoe vrouwen via lokale vredesstructuren het risico op terugval in geweld konden verminderen. Colombia illustreert hoe structurele opname van genderperspectieven in het vredesakkoord leidde tot langere termijnimpact, al bleven de gewelddadige contexten de uitvoering

bemoeilijken. In Bosnië zorgde participatie voor legitimiteit binnen vredesmissies, maar had het een mindere invloed op sociaal niveau.

De maatschappelijke impact was het grootst in Liberia, waar vrouwen een actieve rol opnamen in wederopbouw en economische herstructurering. In Colombia leidde de combinatie van civiele mobilisatie en institutionele erkenning tot genderbewust beleid, vooral in de integratie van ex-strijders. Bosnië kende vooral impact gedreven door NGO's, maar deze werd beperkt door structurele verdeeldheid en politieke stagnatie.

Deze thematische vergelijking maakt duidelijk dat impact niet alleen afhankelijk is van participatie op zich, maar ook van contextuele factoren zoals institutionele openheid. Genderinclusief beleid heeft vooral effect wanneer het niet beperkt blijft tot formele erkenning, maar ook breed gedragen wordt door zowel gemeenschappen als instellingen.

5 Theorie in dialoog met de praktijk: Analyse van de bevindingen

5.1 Reflecties over de literatuur

De thematische analyse uit hoofdstuk 4 toont duidelijk aan dat vrouwenparticipatie in vredesprocessen meer is dan iets normatief. Dit heeft namelijk concrete gevolgen voor politieke, maatschappelijke en vredesbevorderende uitkomsten. Deze bevindingen bevestigen grotendeels eerdere academische inzichten, maar brengen ook nieuwe nuances aan het licht die onderbelicht bleven in de literatuur. Eerdere studies zoals die van O'Rourke (2013) en True (2016) wijzen op het belang van vrouwen in het op de agenda zetten van thema's zoals mensenrechten, verzoening en gendergerelateerd geweld. Dit onderzoek bevestigt dat in Colombia en Liberia vrouwen via formele en informele participatie onderwerpen op de agenda brachten die anders over het hoofd waren gezien. De link tussen vrouwen en de verbreding van vredesakkoorden komt hiermee ook naar voren, zoals ook omschreven werd in Bränfors et al. (2018). In Liberia werd dit versterkt door grassroots-initiatieven, terwijl in Colombia de institutionalisering van genderperspectieven binnen het vredesakkoord zelf een versterkende factor was.

Een vernieuwend inzicht uit deze studie is de relatief beperkte impact van formele participatie in Bosnië, zelfs in de latere implementatiefase. Waar eerdere literatuur vooral focust op de afwezigheid van vrouwen in de formele onderhandeling, toont dit onderzoek aan dat post-conflictprocessen structureel exclusief blijven, zelfs wanneer genderquota bestaan (Cohn, 2013). Dit suggereert dat de aanwezigheid van vrouwen op zich onvoldoende is zonder gelijkaardige hervormingen in instellingen en culturele structuren. Ook de rol van informele netwerken, zoals belicht door Paffenholz (2015), wordt bevestigd, maar dit onderzoek nuanceert de bevinding dat informele druk slechts effectief is als ze doordringt tot het formele niveau. De case van Bosnië illustreert dat vrouwenorganisaties wel actief waren, maar zonder institutionele respons leidde dit nauwelijks tot beleidsimpact. De implementatie van VN-Resolutie 1325 komt in elk van de landen terug als beleidsmatig belangrijk, maar structureel onvoldoende verankerd. Zoals Shepherd (2016) al stelde, kampen nationale actieplannen met een gebrek aan middelen en afdwingbaarheid. In Liberia en Colombia bleken deze plannen slechts effectief wanneer ze ondersteund werden door politieke wil en sterke vrouwenbewegingen. In Bosnië daarentegen bleven deze plannen vooral symbolisch.

Niet alle resultaten stemmen overeen met de literatuur. Zo blijkt uit deze studie dat in Colombia de formele participatie van vrouwen op papier sterk was verankerd, maar dit in de praktijk ongelijk verdeeld bleef over verschillende bevolkingsgroepen. Dit plaatst kanttekeningen bij de optimistische kijk in sommige studies over de Colombiaanse aanpak (García, 2024). De ervaring van Afro-Colombiaanse en inheemse vrouwen wijst eerder op een marginalisering ondanks institutionele erkenning. Dit wijst op een nood aan intersectionele correcties binnen het beleid over gender. Deze afwijkingen bieden belangrijke implicaties voor verder onderzoek. Er is nood aan meer studies die de verhouding tussen institutionele verankering en daadwerkelijke beleidsimpact onderzoeken, vooral vanuit een

intersectioneel oogpunt. Voor beleidsmakers betekent dit dat genderinclusief beleid niet enkel moet focussen op aanwezigheid, maar vooral de representatie en effectieve participatie van diverse vrouwen.

5.2 Theorieën in de praktijk

5.2.1 Het duurzaamheidsargument herbekeken (Caprioli, 2005)

Deze studie bevestigt grotendeels Caprioli's stelling dat samenlevingen met hogere gendergelijkheid minder conflictgevoelig zijn en dat inclusieve vredesprocessen duurzamer zijn. Liberia en Colombia zijn hier een duidelijk voorbeeld van. In beide landen was vrouwenparticipatie niet enkel symbolisch, maar vertaald in beleidsvormen en vredesmechanismen die op lange termijn een impact hadden. Het gebruik van 'Peace Huts' in Liberia en de structurele genderclausules in Colombia zijn daar concrete voorbeelden van. Bosnië toont het omgekeerde, waar de afwezigheid van vrouwen leidde tot een vredesakkoord met beperkte maatschappelijke verankering en minder duurzaamheid.

5.2.2 Structurele uitsluiting als constante (Cohn, 2013)

De bevindingen bevestigen de theorie van Cohn dat vredesprocessen ingebed zijn in patriarchale machtsstructuren. In Bosnië werden vrouwen zowel in de onderhandelingen als in de implementatiefase gemarginaliseerd. Zelfs in Colombia, ondanks de Gender Subcommissie, bleef formele participatie voornamelijk in handen van de elites. In Liberia waren formele structuren na de onderhandelingen moeilijk toegankelijk voor grassroots-activisten. Dit wijst op structurele belemmeringen die niet verdwenen met aanwezigheid alleen, en illustreert dat beleidsinstrumenten zoals subcommissies of quota slechts effectief zijn indien dit gepaard gaat met institutionele hervormingen.

5.2.3 Gender is niet één ding (Crenshaw, 1992)

Deze studie toont aan dat klasse, etniciteit en identiteit een grote invloed hebben op vrouwenparticipatie. De ervaringen van Roma-vrouwen in Bosnië en Afro-Colombiaanse vrouwen in Colombia illustreren meervoudige uitsluiting, ondanks mogelijke formele inclusie. Dit onderschrijft Crenshaw's theorie van intersectionaliteit. VN-Resolutie 1325 erkent vrouwen als collectief, maar houdt onvoldoende rekening met onderlinge verschillen. In Liberia speelde economische status een rol, waarbij voornamelijk vrouwen met voldoende middelen konden deelnemen aan vredesonderhandelingen. Dit leidt tot een beleidsmatige blinde vlek in de opmaak en uitvoering van de inclusieprogramma's.

5.2.4 Netwerken als stille motoren (Paffenholz, 2015)

De waarde van informele netwerken wordt bevestigd in deze studie. In Liberia vormden deze netwerken het fundament van het vredesproces. In Colombia dienden ze als brug tussen formele onderhandelingen en burgers. Paffenholz zijn stelling dat informele netwerken cruciaal zijn voor legitimiteit en sociale

verankering wordt in beide cases onderschreven. Bosnië toont aan dat de afwezigheid van informele druk resulteert in vooral symbolische actie zonder structurele impact. Een opvallende bevinding is dat in contexten waar informele netwerken konden doordringen tot formele ruimtes, de invloed op beleid aanzienlijk groter was.

6 Conclusie

Vrouwen spelen wereldwijd een belangrijke rol in vredesprocessen, zowel binnen formele onderhandelingsstructuren als in informele initiatieven. Toch blijven zij ondervertegenwoordigd in formele vredesonderhandelingen, ondanks normatieve vooruitgang zoals VN-Resolutie 1325. Deze masterproef onderzocht de onderzoeksvraag: “Welke barrières belemmeren de participatie van vrouwen in vredesprocessen en hoe beïnvloedt hun betrokkenheid de vrede in post-conflictgebieden?”. Door middel van een thematische analyse van beleidsdocumenten uit drie verschillende casestudies biedt dit onderzoek een diepgaand en vergelijkend inzicht in structurele uitsluitingsmechanismen en de impact van vrouwenparticipatie op vrede. Deze masterproef richtte zich bewust op vrouwen als actoren in vredesprocessen, maar erkent tegelijkertijd dat hun uitsluiting niet losstaat van bredere genderstructuren. De analyse toonde aan dat het niet volstaat om vrouwen simpelweg aan tafel te zetten, maar dat de institutionele en culturele contexten bepalen wie mag spreken en gehoord mag worden. Dit zit verankerd in patriarchale gendernormen, waardoor genderbeleid vaak symbolisch blijft. Deze bevindingen onderstrepen het belang aan een meerlagige benadering waarin vrouwen niet alleen centraal staan, maar waarin ook de onderliggende genderverhoudingen worden aangepakt.

De belangrijkste bevindingen van dit onderzoek tonen aan dat structurele, culturele en intersectionele barrières vrouwen beletten om volwaardig deel te nemen aan vredesinitiatieven. In elk van de drie cases manifesteerden deze obstakels zich in unieke vormen. In Bosnië was er nauwelijks sprake van vrouwelijke betrokkenheid in het formele vredesproces, terwijl Colombia en Liberia juist uitblonden in informele en, in mindere mate, formele participatie. Toch bleven zelfs in deze landen institutionele barrières en patriarchale structuren sterk aanwezig. Tegelijkertijd toont het onderzoek aan dat vrouwelijke participatie een significant positief effect heeft op de maatschappelijke impact en duurzaamheid van vrede. In Colombia en Liberia werd aangetoond dat vredesopbouw duurzamer en inclusiever werd naarmate vrouwenorganisaties actief betrokken waren bij wederopbouw, politieke hervorming en gemeenschapsverzoening. Bosnië kende vooral impact via NGO's, maar werd gehinderd door structurele verdeeldheid en de afwezigheid van een inclusieve vredesarchitectuur.

Een overstijgende vergelijking tussen de drie casestudies legt enkele gemeenschappelijke patronen bloot. Structurele barrières bleken universeel aanwezig, maar de mate van institutionele openheid bepaalde in hoeverre vrouwen invloed konden uitoefenen. Informele netwerken speelden een grote rol in het overbruggen van deze structurele kloof, al was hun effectiviteit sterk afhankelijk van de mate waarin formele instituties hierop inspeelden. Een ander gedeeld inzicht betreft de rol van intersectionaliteit, waar vrouwen uit etnische minderheden, lagere sociale klassen of rurale gebieden systematisch ondervertegenwoordigd bleven, zelfs binnen formeel genderbeleid. Deze studie levert dan ook niet alleen een antwoord op de onderzoeksvraag, maar biedt ook nieuwe inzichten in het debat rond de inclusie van gender in vrede. Het toont aan dat aanwezigheid niet alleen volstaat, maar dat structurele hervormingen nodig zijn om de invloed van vrouwen te garanderen. Genderbeleid moet intersectioneel, contextspecifiek en participatief zijn om werkelijk effectief te zijn.

Op basis van deze bevindingen kunnen enkele beleidsaanbevelingen worden geformuleerd. Ten eerste moet de implementatie van VN-Resolutie 1325 versterkt worden door concrete juridische verankering van genderquota en institutionele maatregelen in vredesonderhandelingen. Nationale actieplannen moeten niet enkel symbolisch zijn, maar beschikken over financiering en sancties bij niet-naleving. In Liberia is er nood aan het structureel integreren van grassroots-initiatieven in politieke besluitvorming, zodat hun post-conflictbeloftes niet verloren gaan in nieuwe machtsverhoudingen. In Colombia moet gewerkt worden aan de participatie van etnische minderheden, door middel van aparte budgetlijnen, consultatiefora en capaciteitsversterking. Voor Bosnië is een hervorming van het huidige machtsdelingsysteem essentieel. Vrouwenorganisaties moeten formeel erkend worden als vredesactoren, ook buiten het politieke spectrum. Internationale organisaties, zoals de VN, kunnen hier een bemiddelende en toezichhoudende rol in spelen. Zij moeten toezien op de implementatie van genderbeleid en zorgen dat vrouwen niet alleen als beleidsobjecten worden behandeld, maar ook als beleidsmakers erkend worden. Genderinclusieve vredesstrategieën vereisen lokaal eigenaarschap, omdat beleid dat enkel top-down wordt opgelegd zonder de participatie van lokale vrouwenorganisaties gedoemd is om te mislukken. Zowel beleidsvorming als implementatie moeten inclusief, adaptief en intersectioneel zijn.

Toch zijn er enkele methodologische beperkingen verbonden aan deze studie. De analyse is gebaseerd op secundaire documentatie, waardoor directe ervaringen van actoren niet aan bod komen. Hierdoor kan de interpretatie van bepaalde effecten of barrières beperkt blijven tot wat in beleidsrapporten en academische studies wordt gerapporteerd. Een kwalitatieve aanvulling met focusgroepen of interviews zou dit kunnen compenseren in toekomstig onderzoek. Daarnaast vormen de politieke en culturele verschillen tussen de drie casestudies een analytische uitdaging. Hoewel het vergelijkend kader belangrijke inzichten biedt, moet men voorzichtig zijn met het generaliseren van de bevindingen. Context blijft hier zeer cruciaal bij het verklaren van participatie en impact. Ook de keuze voor NVivo als analysemethode brengt sterktes en beperkingen met zich mee. Het gebruik van een vooraf bepaald codeboek op basis van de literatuur verhoogt de transparantie en betrouwbaarheid van de analyse.

Dit onderzoek opent de deur naar verdere academische verkenning. Toekomstig onderzoek zou dieper kunnen ingaan op intersectionele ervaringen van vrouwen in vredesprocessen, met bijzondere aandacht voor bijvoorbeeld etnische of religieuze minderheden. Ook de evaluatie van nationale actieplannen in de praktijk biedt ruimte voor verder onderzoek, bijvoorbeeld door systematische vergelijkingen te maken tussen landen die VN-Resolutie 1325 wel of niet hebben geïmplementeerd. Er is ook nood aan onderzoek naar manieren om informele participatie te institutionaliseren, zonder deze te depolitiseren. De brug tussen grassroots en staatsstructuren is fragiel, maar cruciaal. Tot slot benadrukt deze studie de nood aan een holistische benadering van gender in veiligheid en vrede. Vrouwen zijn geen homogene groep, noch enkel slachtoffers van conflict. Ze zijn actieve actoren van verandering, vredestitelers en beleidsvormers. Om hun impact structureel te verankeren, moeten we barrières niet alleen benoemen, maar actief ontmantelen. Enkel op deze manier kunnen vredesprocessen werkelijk duurzaam en inclusief zijn.

7 Bronnenlijst

- Andersson, M. & Simonsson, L. (2024). The Role of Women in Conflict Resolution and Peacebuilding: Examining how Women have actively contributed to Peace Building and Conflict Resolution in Liberia. *Linnaeus University*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1832780/FULLTEXT01.pdf>
- Aning, E. K. (1999). Eliciting compliance from Warlords: the ECOWAS experience in Liberia, 1990–1997. *Review Of African Political Economy*, 26(81). <https://doi.org/10.1080/03056249908704397>
- Basini, H. & Ryan, C. (2017). UNSC Resolution 1325 national action plans in Liberia and Sierra Leone: An analysis of gendered power relations in hybrid peacebuilding. *Journal Of Intervention And Statebuilding*, 11(2), 186–206. <https://doi.org/10.1080/17502977.2017.1337337>
- Beittel, J. S. (2014). Peace talks in Colombia. *Library of Congress, Congressional Research Service*. https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc503518/m1/1/high_res_d/R42982_2015Feb06.pdf
- Bell, C. & O'Rourke, C. (2010). Peace agreements or pieces of paper? The impact of UNSC Resolution 1325 on peace processes and their agreements. *International & Comparative Law Quarterly*, 59(4), 941-980. <https://doi.org/10.1017/s002058931000062x>
- Bosnia and Herzegovina, EU, OSCE & UN Women. (2020). 20th anniversary of Resolution 1325 on WOMEN, PEACE AND SECURITY in Bosnia and Herzegovina. *UN Women*. <https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/2021/2/20th%20anniversary%20of%20Resolution%201325%20on%20WPS%20in%20BiH-min.pdf>
- Bränfors, P., Krause, J. & Krause, W. (2018). Women's Participation in Peace Negotiations and the Durability of Peace. *International Interactions*, 44(6), 985–1016. <https://doi.org/10.1080/03050629.2018.1492386>
- Cammaert, P., Chowdhury, A., Coomaraswamy, R., Ki-moon, B., Mlambo-Ngcuka, P., Rolls, S. B. & Silva Bello, L. A. (2015). A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325. *UN Women*. https://www.un.org/peacebuilding/sites/www.un.org.peacebuilding/files/documents/globalstudywps_en_web.pdf
- Caprioli, M. (2005). Primed for Violence: The Role of Gender Inequality in Predicting Internal Conflict. *International Studies Quarterly*, 49(2), 161–178. <https://doi.org/10.1111/j.0020-8833.2005.00340.x>
- Céspedes-Báez, L. M. & Jaramillo Ruiz, F. (2018). 'Peace without women does not go!' Women's struggle for inclusion in Colombia's peace process with the FARC. *Colombia Internacional*, (94), 83-109.

- Chandler, D. G. (2000). Bosnia: faking democracy after Dayton. *Choice Reviews Online*, 37(06), 37–3577. <https://doi.org/10.5860/choice.37-3577>
- Chao, I. M. (2020). Women's organizations in post-conflict contexts. In *Springer eBooks* (pp. 1–10). https://doi.org/10.1007/978-3-030-11795-5_138-1
- Christien, A. & Dayal, A. K. (2020). Women's participation in informal peace processes. *Global Governance A Review Of Multilateralism And International Organizations*, 26(1), 69–98. <https://doi.org/10.1163/19426720-02601002>
- Cohn, C. (2013). Women and wars. *Choice Reviews Online*, 51(02), 51–1025. <https://doi.org/10.5860/choice.51-1025>
- Crenshaw, K. W. (1992). Race, gender, and sexual harassment. s. *Cal. I. Rev.*, 65, 1467. https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/2867
- Dahlman, C. T. & Toal, G. (2011). Bosnia remade: ethnic cleansing and its reversal. *Choice Reviews Online*, 49(02), 49–1126. <https://doi.org/10.5860/choice.49-1126>
- Durkalić, M. (2024). Women in Bosnia and Herzegovina are drivers of peace and a safer environment for all. *UN Bosnia and Herzegovina*. <https://bosniaherzegovina.un.org/en/269244-women-bosnia-and-herzegovina-are-drivers-peace-and-safer-environment-all>
- Ellis, S. (2007). Review of Beyond Plunder: Toward Democratic Governance in Liberia, by A. Sawyer. *Canadian Journal of African Studies, Revue Canadienne Des Études Africaines*, 41(2), 362–364. <http://www.jstor.org/stable/40380236>
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal Of Peace Research*, 6(3), 167–191. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>
- García, C. (2024). Gender perspective in the making: The case of the Colombian peacebuilding process. *Global Policy*, 15, 26-38. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/am-pdf/10.1111/1758-5899.13354>
- Gayflor, V. K. (2009). National Action Plan for the implementation of 1325 in Liberia. *Government of Liberia*. http://www.peacewomen.org/assets/file/NationalActionPlans/liberia_nationalactionplanmarch2009.pdf
- GEABH & MHRRBH. (2018). Action Plan for the implementation of the UN Security Council Resolution 1325 “Women, Peace and Security” in Bosnia and Herzegovina for the period 2018-2022. *Bosnia and Herzegovina*. <https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/02/Akcioni-plan-ENG-KB-14.01..pdf>
- Gibson Caesar, R., Konah Garlo, C., Nagarajan, C., Schoofs, S., Initiative for Peacebuilding & International Alert. (2010). Implementing Resolution 1325 in Liberia: Reflections of Women's

Associations. In *IFP Gender CLUSTER*. <https://www.international-alert.org/app/uploads/2021/09/IFP-Implementing-Resolution-1325-Liberia-EN-2010.pdf>

Global Network of Women Peacebuilders (GNWP). (2013). Implementing Locally, Inspiring Globally: Localizing UNSCR 1325 in Colombia, Nepal, the Philippines, Sierra Leone, and Uganda. *Women's International League for Peace and Freedom*.

Government of the Republic of Liberia, LURD, MODEL & Political Parties (2003). Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties. In *Peace Agreements Digital Collection*. https://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/liberia_08182003.pdf

Goyol, Y. I. (2019). The role of women in peace-building: Liberia in perspective. *International Journal of Development and Management Review*, 14(1), 123-135.

Gutiérrez-Sanín, F. (2021). Mangling life trajectories: Institutionalised calamity and illegal crops in Colombia. *Third World Quarterly*, 42(9), 2110-2127. <https://doi.org/10.1080/01436597.2021.1962275>

Helfrich, A. (2021). Feminine Intervention: The Bosnian War and Women's Roles in Instigating Peace. *Undergraduate Research Journal*, 25(1), 6.

International Center for Transitional Justice. (2009). An Overview of Conflict in Colombia. *The International Center for Transitional Justice*. <https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Colombia-Conflict-Facts-2009-English.pdf>

Jiménez, T. & Santos, J. M. (2016). Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace. <https://peaceaccords.nd.edu/wp-content/uploads/2020/02/Colombian-Peace-Agreement-English-Translation.pdf>

Mac Ginty, R. (2007). No war, no peace: the rejuvenation of stalled peace processes and peace accords. *Choice Reviews Online*, 44(11), 44–6494. <https://doi.org/10.5860/choice.44-6494>

MacKenzie, M. (2016). Gender and post-conflict security. In *Edward Elgar Publishing eBooks*. <https://doi.org/10.4337/9781849808927.00037>

Mušić, S. (2019). WOMEN, PEACE AND SECURITY – THE CASE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA. *FACTA UNIVERSITATIS-Law and Politics*, 17(2), 145-158.

Newby, V. F. & O'Malley, A. (2021). Introduction: WPS 20 Years On: Where Are the Women Now? *Global Studies Quarterly*, 1(3). <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksab017>

O'Reilly, M., Paffenholz, T. & Súilleabháin, A. Ó. (2015). Reimagining peacemaking: women's roles in peace processes. *International Peace Institute*. <https://repository.graduateinstitute.ch/record/293130/>

O'Rourke, C. (2013). Gender politics in transitional justice. *Routledge*.
<https://doi.org/10.4324/9780203431252>.

Paffenholz, T. (2013). International peacebuilding goes local: analysing Lederach's conflict transformation theory and its ambivalent encounter with 20 years of practice. *Peacebuilding*, 2(1), 11–27. <https://doi.org/10.1080/21647259.2013.783257>

Paffenholz, T. (2015). Unpacking the local turn in peacebuilding: a critical assessment towards an agenda for future research. *Third World Quarterly*, 36(5), 857–874. <https://doi.org/10.1080/01436597.2015.1029908>

Paris, R. (2005). At war's end: building peace after civil conflict. *Choice Reviews Online*, 42(06), 42–3683. <https://doi.org/10.5860/choice.42-3683>

Phelan, A. & True, J. (2022). Navigating gender in elite bargains: Women's movements and the quest for inclusive peace in Colombia. *Review of International Studies*, 48(1), 171-194.

Rehn, E. & Sirleaf, E. J. (2002). Progress of the World's Women 2002, Vol. 1. Women, War and Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace-Building. *United Nations Development Fund for Women*. <http://www.hdrnet.org/549/>

Republic of Bosnia and Herzegovina, Republic of Croatia & Republic of Yugoslavia. (1995). The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina. OSCE. <https://www.osce.org/files/f/documents/e/0/126173.pdf>

Rošul-Gajić, J. (2016). Women's advocacy in postwar Bosnia and Herzegovina. Implementation of UNSCR 1325 on women, peace and security. *Journal of International Women's Studies*, 17(4), 143-159.

Sawyer, A. (2008). Emerging Patterns in Liberia's Post-Conflict Politics: Observations from the 2005 Elections. *African Affairs*, 107(427), 177–199. <https://doi.org/10.1093/afraf/adm090>

Saydee-Tarr, W. E. (2019). Liberia's Second Phase National Action Plan on Women, Peace and Security 2019-2023. *Government of Liberia*.
<https://www.un.org/shestandsforpeace/sites/www.un.org/shestandsforpeace/files/liberia-nap-2019-2023.pdf>

Shepherd, L. J. (2016). Making war safe for women? National Action Plans and the militarisation of the Women, Peace and Security agenda. *International Political Science Review*, 37(3), 324–335. <https://doi.org/10.1177/0192512116629820>

Smith, S. & Stavrevska, E. B. (2020). Intersectionality and Peace. In *Springer eBooks* (pp. 1–8). https://doi.org/10.1007/978-3-030-11795-5_120-1

Sweden & UN Women. (2021). Country Gender Equality of Bosnia and Herzegovina. *UN Women*. <https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/2021/7/UNW%20Country%20Gender%20Equality%20Profile%20BiH.pdf>

Sweden, UN Women & Women's International Democratic Federation. (2018). Special Report of the Kroc Institute and the International Accompaniment Component, UN Women, Women's International Democratic Federation, and Sweden, on the Monitoring of the Gender Perspective in the Implementation of the Colombian Final Peace Accord. *Kroc Institute for International Peace Studies of the University of Notre Dame*. https://kroc.nd.edu/assets/297624/181113_gender_report_final.pdf

Trejos, A. (2024). Exploring Challenges in Implementing UNSCR Resolution 1325 and the Women, Peace and Security Agenda: A Case Study of Integrating Women into Peacebuilding and Humanitarian Action in Colombia. *Uppsala Universitet*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1884152/FULLTEXT01.pdf>

Tripp, A. M. (2015). Women and power in post-conflict Africa. *Cambridge University Press*. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316336014>

True, J. (2016). Explaining the global diffusion of the Women, Peace and Security agenda. *International Political Science Review*, 37(3), 307–323. <https://doi.org/10.1177/0192512116632372>

True, J. (2021). Violence against women: what everyone needs to know®. *Oxford University Press*.

UN. (2018). Women: Liberia's guardians of peace. *Africa Renewal*. <https://www.un.org/africarenewal/magazine/april-2018-july-2018/women-liberia%E2%80%99s-guardians-peace>

UNSC. (2000). Landmark resolution on Women, Peace and Security (Security Council resolution 1325). OSAGI. https://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/?utm_source=chatgpt.com

UN Women. (2019). Families In a Changing World. *United Nations*. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2019/Progress-of-the-worlds-women-2019-2020-en.pdf>

UN Women (2023). How women's voices are shaping Colombia's path to peace. *United Nations*.
<https://www.unwomen.org/en/news-stories/feature-story/2023/10/how-womens-voices-are-shaping-colombias-path-to-peace>

UN Women Liberia. (2021). Annual Report Liberia. *United Nations*.
https://africa.unwomen.org/sites/default/files/2022-08/UN%20Women%20Liberia%20Annual%20Report%202021_0.pdf

Zanker, F. (2018). Women in peace and transition processes: Liberia (2003-2011). *Inclusive Peace and Transition Initiative*.

8 Bijlagen

8.1 Bijlage A

<i>Liberia</i>	
<i>Vredesakkoord</i>	Comprehensive Peace Agreement (Government of The Republic of Liberia et al., 2003)
<i>Beleidsrapporten</i>	• The Liberia National Action Plan for the Implementation of United Nations Resolution 1325 (Gayflor, 2009) • Liberia's Second Phase National Action Plan on Women, Peace and Security 2019-2023 (Saydee-Tarr, 2019) • Implementation Resolution 1325 in Liberia: Reflections of Women's Associations (Gibson Caesar et al., 2010) • 2021 Annual Report: Liberia (UN Women Liberia, 2021)
<i>Academische literatuur</i>	• The Role of Women in Conflict Resolution and Peacebuilding: Examining how Women have actively contributed to Peace Building and Conflict Resolution in Liberia (Andersson & Simonsson, 2024) • The Role of Women in Peacebuilding: Liberia in Perspective (Goyol, 2019) • Women in Peace and Transition Processes: Liberia (2003-2011) (Zanker, 2018)
<i>Secundaire data</i>	Liberia Country Fact Sheet (UN Women Data Hub)

Tabel 5: Data-overzicht: Liberia

Colombia

<i>Vredesakkoord</i>	Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace (Jiménez & Santos, 2016)
<i>Beleidsrapporten</i>	• Special Report of the Kroc Institute and the International Accompaniment Component, UN Women, Women's International Democratic Federation, and Sweden, on the Monitoring of the Gender Perspective in the Implementation of the Colombian Final Peace Accord (Sweden et al., 2018) • Implementing Locally, Inspiring Globally: Localizing UNSCR 1325 in Colombia, Nepal, the Philippines, Sierra Leone, and Uganda (GNWP, 2013) • How Women's Voices are Shaping Colombia's Path to Peace (UN Women, 2023)
<i>Academische literatuur</i>	• Exploring Challenges in Implementing UNSCR Resolution 1325 and the Women, Peace and Security Agenda: A Case Study of Integrating Women into Peacebuilding and Humanitarian Action in Colombia (Trejos, 2024) • Gender perspective in the making: The case of the Colombian peacebuilding process (García, 2024) • Peace Without Women Does Not Go! Women's Struggle for Inclusion in Colombia's Peace Process with the FARC (Céspedes-Báez & Jaramillo Ruiz, 2018) • Navigating gender in elite bargains: Women's movements and the quest for inclusive peace in Colombia (Phelan & True, 2022)
<i>Secundaire data</i>	Colombia Country Fact Sheet (UN Women Data Hub)

Tabel 6: Data-overzicht: Colombia

Bosnië en Herzegovina

<i>Vredesakkoord</i>	Dayton Akkoord (RBH et al., 1995)
<i>Beleidsrapporten</i>	• Action Plan for the Implementation of the UNSC Resolution 1325 “Women, Peace and Security” in Bosnia and Herzegovina for the Period 2018-2022 (GEABH & MHRRBH, 2018) • Women in Bosnia and Herzegovina are Drivers of Peace and a Safer Environment for All (Durkalić, 2024) • 20th Anniversary of Resolution 1325 on Women, Peace and Security in Bosnia and Herzegovina (Bosnia and Herzegovina et al., 2020) • Country Gender Equality Profile of Bosnia and Herzegovina (Sweden & UN Women, 2021)
<i>Academische literatuur</i>	• Feminine Intervention: The Bosnian War and Women’s Roles in Instigating Peace (Helfrich, 2021) • Women, Peace and Security – The case of Bosnia (Mušić, 2019) • Women's Advocacy in Postwar Bosnia and Herzegovina. Implementation of UNSCR 1325 on Women, Peace and Security (Rošul-Gajić, 2016)
<i>Secundaire data</i>	Bosnia Country Fact Sheet (UN Women Data Hub)

Tabel 7: Data-overzicht: Bosnië en Herzegovina

8.2 Bijlage B

Hoofdcode	Subcode	Indicatoren
Vrouwenparticipatie	Formele participatie	• Aanwezigheid van vrouwen in onderhandelingsteams • Genderquota in vredesakkoorden • Rol van vrouwen in besluitvormingsorganen
Vrouwenparticipatie	Informele participatie	• Betrokkenheid van vrouwen in grassroots-bewegingen • Rol van vrouwen in informele diplomatie • Aantal en impact van vrouwenorganisaties
Barrières	Structurele barrières	• Wettelijke beperkingen op vrouwenparticipatie • Politieke vertegenwoordiging van vrouwen • Economische en opleidingsdrempels
Barrières	Culturele barrières	• Traditionele gendernormen en rolpatronen • Maatschappelijke acceptatie en vrouwelijk leiderschap • Religieuze of ideologische beperkingen
Barrières	Intersectionele barrières	• Dubbele discriminatie op basis van etniciteit, klasse of seksuele geaardheid • Specifieke obstakels voor vrouwelijke ex-strijders • Toegang tot middelen en ondersteuning voor gemarginaliseerde vrouwen

Praktische effecten	Politieke participatie	• Aantal vrouwen in politieke functies post-conflict • Implementatie van genderbepalingen in wetgeving • Betrokkenheid van vrouwen bij post-conflict beleidsvorming
Praktische effecten	Maatschappelijke impact	• Rol van vrouwen in vredesopbouwinitiatieven • Mate van sociale cohesie en gendergelijkheid na conflict • Initiatieven van vrouwenorganisaties voor verzoening
Praktische effecten	Duurzaamheid vrede	• Langetermijneffecten van vrouwenparticipatie op conflictpreventie • Heropflakking van geweld na inclusieve vs. exclusieve vredesprocessen • Effectiviteit van genderinclusieve vredesmaatregelen

Tabel 8: Codeboek: Indicatoren subcodes

8.3 Bijlage C

	Liberia	Colombia	Bosnië
Formele participatie	48	75	3
Informele participatie	43	79	35
Structurele barrières	38	107	66
Culturele barrières	39	62	30
Intersectionele barrières	19	33	23
Duurzaamheid vrede	48	26	23
Maatschappelijke impact	120	59	84
Politieke participatie	72	51	31

Tabel 9: Aantal (sub)codes per land